

Usporedba javnog i privatnog govora hrvatskih političara

Ivanković, Matea

Master's thesis / Diplomski rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, The Faculty of Political Science / Sveučilište u Zagrebu, Fakultet političkih znanosti**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:114:771615>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-30**

Repository / Repozitorij:

[FPSZG repository - master's thesis of students of political science and journalism / postgraduate specialist studies / dissertations](#)

Sveučilište u Zagrebu
Fakultet političkih znanosti
Diplomski studij novinarstva

Matea Ivanković

**ANALIZA STILA PRISLUŠKIVANIH RAZGOVORA
HRVATSKIH POLITIČARA**

DIPLOMSKI RAD

Zagreb, 2024.

Sveučilište u Zagrebu
Fakultet političkih znanosti
Diplomski studij novinarstva

**ANALIZA STILA PRISLUŠKIVANIH RAZGOVORA
HRVATSKIH POLITIČARA**

DIPLOMSKI RAD

Mentor: *izv. prof. dr. sc.* Boris Beck
Studentica: Matea Ivanković

Zagreb
rujan, 2024.

Izjavljujem da sam diplomski rad „Analizu stila prisluškivanih razgovora hrvatskih političara“, koji sam predala na ocjenu mentoru izv. prof. dr. sc. Borisu Becku, napisala samostalno i da je u potpunosti riječ o mojem autorskom radu. Također, izjavljujem da dotični rad nije objavljen ni korišten u svrhe ispunjenja nastavnih obaveza na ovom ili nekom drugom učilištu, te da na temelju njega nisam stekla ECTS-bodove.

Nadalje, izjavljujem da sam u radu poštivala etička pravila znanstvenog i akademskog rada, a posebno članke 16-19. Etičkog kodeksa Sveučilišta u Zagrebu.

Matea Ivanković

SADRŽAJ

1. UVOD	1
2. JAVNO I PRIVATNO	7
2.1. Mediji i društvo	7
2.2. Što je privatnost?	8
2.2.1. Ima li mjesta za privatnost na društvenim mrežama?.....	9
2.2.2. Privatnost u suvremenom i javnom svijetu.....	10
2.2.3. Kada privatno (slučajno) postane javno	12
2.3. Što je javnost?	14
2.3.1. Javni diskurs	14
3. TELEFONSKE I SMS AFERE U HRVATSKOJ	17
3.1. Afera AP.....	17
3.1.1. Reakcije hrvatskih političara na aferu AP	19
3.1.2. Reakcija javnosti na aferu AP	20
3.2. Afera Vjetroelektrane	20
3.2.1. Reakcije hrvatskih političara na aferu Vjetroelektrane	22
3.2.2. Reakcija javnosti na aferu Vjetroelektrane.....	22
3.3. Afera Texting	23
3.3.1. Reakcije hrvatskih političara na aferu Texting.....	25
3.3.2. Reakcija javnosti na aferu Texting	25
3.4. Afera Hrvatske šume	26
3.4.1. Reakcije hrvatskih političara na aferu Hrvatske šume	28
3.4.2. Reakcija javnosti na aferu Hrvatske šume.....	29
3.5. Afera Štandovi.....	29
3.6. Afera Agram.....	31
3.6.1. Reakcije hrvatske javnosti na aferu Agram.....	34
3.6.2. Reakcije hrvatskih političara na aferu Agram	34
3.7. Afera Janaf	35
3.7.1. Reakcije hrvatskih političara na aferu Janaf.....	36
3.7.2. Reakcija hrvatske javnosti na aferu Janaf.....	36
4. FUNKCIONALNI STILOVI HRVATSKOGA STANDARDNOG JEZIKA	37
4.1. SMS komunikacija	37
4.1.1. Lažirani SMS-ovi	38
4.1.2. Emotivnost i intimizacija u SMS komunikaciji.....	38
4.1.3. Tajnost u SMS komunikaciji	38

4.2. Skraćenice ili kratice	39
4.3. Omaška.....	39
4.3.1. Omaška i nehوتيčnost	40
4.4. Antiteza (mi- oni ideologija)	40
5. GOVOR VLASTI	41
5.1. Administrativno - poslovni stil.....	41
5.2. Čovjek Vlasti.....	42
6. RAZGOVORNI ILI KOLOKVIJALNI STIL	43
6.1. Slang.....	44
6.2. Dijalekt.....	44
6.3. Hipokoristici.....	45
6.4. Vulgarizmi.....	45
6.4.1. Tabu teme u novinarstvu	46
6.5. Deiksa.....	46
7. TEORIJA SKANDALA	47
7.1. Jesu li skandali dobar PR?.....	48
8. ZAKLJUČAK	49
9. LITERATURA	50
10. SAŽETAK	52
11. SUMMARY.....	53

1. UVOD

Tema diplomskog rada je proučavanje i analiziranje prisluškivanih razgovora hrvatskih političara. Razlog odabira ove teme je taj što se na hrvatskoj političkoj sceni u posljednjih nekoliko godina nanizalo puno afera koje su izazvale val reakcija medija i javnosti. Glavni fokus je na indiskreciji, ali i posljedicama. U ovom istraživanju koristila sam kvalitativnu metodu. Rad je podijeljen na dvije cjeline, od kojih se u prvoj cjelini bavim definicijama javnog i privatnog, dok u drugoj cjelini analiziram navedene primjere odnosno afere.

2. JAVNO I PRIVATNO

2.1. Mediji i društvo

Novine su nekada bile jedan od načina na koji su se ljudi ne samo informirali već i učili. „Od svojeg nastanka, novine su imale važnu obrazovnu funkciju jer su bile prijenosnik znanja i novih informacija iz različitih područja ljudskog života, od politike do znanosti i kulture“ (Ivanuš, 2020). Da nema novinarstva i medija, ljudi bi sporije dolazili do općenitih informacija, ali i željenih informacija, no, velik utjecaj znači i velika odgovornost. „Život je bez medija nezamisliv jer je cijeli ljudski život isprepleten medijskim utjecajem. Medijima se često pripisuje velika moć, ali ih se i kritizira „za sva zla modernog društva“ (Ivanuš, 2020).

Mediji su postali važan alat u strukturiranju društva u kojem živimo, no, ne dijele svi mišljenje da doprinose boljem društvu već naprotiv, da rade štetan učinak društvu. „U javnosti se češće raspravlja o štetnom utjecaju medija, nasilju kojim se mediji bave, stereotipima, senzacionalizmu i žutilu, ali mediji mogu biti i koristan izvor zabave i informacija“ (Ivanuš, 2020).

Mediji su s tako s godinama proširili svoj krug rubrika, stoga ne čudi kada je rubrika o osobama iz javnog života javnosti postala vrlo interesantna. „Danas naslovnica dominiraju zabavni sadržaji, priče o životu slavnih, njihovim ljubavnim problemima, sudskim procesima, nesrećama, kriminalu, odnosno priče koje pobuđuju emocije“ (Ivanuš, 2020). U ljudskoj prirodi je da se zanima i na neki način prati događaje drugih ljudi, a posebice je to naglašeno kad su u pitanju javne ličnosti.

Ljudi su znatiželjni i nečija drama im može poslužiti kao neka vrsta sapunice koju komentiraju s ostalim ljudima, primjerice na kavi, što je u jednu ruku dobro jer se gradi kolektivno mišljenje građana. Na temelju toga gradi se neki stav što se kasnije odražava u društvu. Možemo reći da je interes javnosti potaknuo na senzacionalizam, ali i da je popularnost senzacionalizma odraz društva. „Tabloidi ispunjavaju želje i potrebe publike za moraliziranjem i tračevima, za pričom umrljane ljudskom krvlju i ljudskim sebičnostima, za senzacionalističkim i intrigantnim naracijama, kako o svakodnevnom životu, tako i o svijetu slavnih“ (Ivanuš, 2020).

U senzacionalizmu, osim udarne vijesti bitna je i tehnika prikazivanja same vijesti i njenog sadržaja. „Čitatelje se želi šokirati, a sve kako bi se povećala znatiželja i pojačale emocije publike“ (Ivanuš, 2020). Šokantni naslovi, velike fotografije, određene boje – sve su to načini koji doprinose komercijalizaciji i uspjehu medija. „Naslovima se privlače čitatelji, a u njima se rabe riječi ekspresivna značenja s karakterističnim rečenicama i interpunkcijskim znakovima“ (Ivanuš, 2020).

2.2. Što je privatnost?

Sama riječ privatnost upućuje da je neka informacija povjerljiva i da nije dostupna za sve. „Tako je za jedne privatnost pravo da se bude ostavljen na miru, dok za druge ona predstavlja mogućnost ograničavanja pristupa sebi“ (Pavuna, 2022).

Pojam privatnosti oblikovao se kroz godine jer je taj pojam za jednu skupinu ljudi predstavljao jednu stvar, a za drugu sasvim neku drugu stvar. „...postoji i skupina autora koji su na privatnost gledali kao na nešto negativno vjerujući da ljudi uz pomoć prikrivanja podataka o sebi manipuliraju drugima i zavaravaju ih, čime ugrožavaju ekonomski i društveni rast i razvoj ili su na privatnost gledali negativno stoga što za njih privatnost omogućuje stvaranje zida iza kojeg je olakšano zlostavljanje i zanemarivanje žena“ (Pavuna, 2022).

Privatnost ima velik značaj i u psihološkom obliku jer u svojoj privatnosti brusimo identitet i promišljamo o sebi kao o pojedincu. „Privatnost je nužna kako bismo razvili osnovne socijalne odnose, ali i kako bismo izgradili vlastitu osobnost. Stalna izloženost i transparentnost u potpunosti bi otupila našu osobnost te bismo se stopili s masom“ (Pavuna, 2022).

Dakle, čovjek nije izmislio privatnost, već je to nešto što je duboko ukorijenjeno u njemu. „Svaki čovjek ima potrebu za privatnosti, ali ta će se potreba u različitim kulturama kod pojedinca manifestirati na različite načine“ (Pavuna, 2022).

Alan Westin u svojim je istraživanjima uspoređujući čovjeka sa životinjom zaključio kako gotovo sve životinje traže svoj kutak da se odvoje od grupe te da to ima pozitivan učinak na vrstu. Westin je također privatnost podijelio u četiri kategorije – samoća, intimnost, anonimnost i zadržka, čime je dao veći uvid i opširnije pojasnio da je privatnost nešto puno više od onoga što ljudi vjerojatno misle.

Nakon znanstvenih istraživanja i dokaza postavlja se pitanje imaju li svi pravo na privatnost te koliko nam je privatnost zaštićena? „Zaštita privatnosti prepoznata je kao nužnost za sva ljudska bića, te iz toga proizlazi ideja prava na privatnost kao temeljnog ljudskog prava“ (Pavuna, 2022).

2.2.1. Ima li mjesta za privatnost na društvenim mrežama?

Dolaskom društvenih mreža ljudi su sami počeli dijeliti svoje osobne informacije i privatnost s ostatkom svijeta. „Prije 19. stoljeća područje blisko samoj osobi nije se smatralo područjem za izražavanje jedinstvene ili osobite ličnosti; privatno i individualno još ne bijahu sjedinjeni. (Sennett, 2015). Nastao je novi trend u kojem se pojedinci koji su se protivili prikloniti masi i sudjelovati u dijeljenju svoje privatnosti smatrali bezličnim osobama koje žive dosadnim životom.

Ljudi danas nisu u potpunosti svjesni do kud seže njihova privatnost i koliko primjerice društvene mreže imaju pravo zaviriti u nju. Zbog društvenih mreža smo svi na neki način postali javne osobe jer netko s drugog kraja svijeta može vidjeti naš profil. „Uz ovakvu dostupnost osobnih podataka i objavljivanje intimnih podataka o sebi, svatko je danas javna osoba i vlastiti paparazzo“ (Pavuna, 2022).

Uz privatnost je usko povezano dostojanstvo, sloboda i sigurnost stoga je logično misliti kako smo je zadobili rođenjem i kako nam je nitko nema pravo oduzeti. „Suvremeni koncept privatnosti, prema Danielu J. Soloveu, „uključuje (između ostalog) slobodu mišljenja, kontrolu nad vlastitim tijelom, samoću u domu, kontrolu nad osobnim podacima, nenadziranost, zaštitu ugleda te zaštitu od pretraga i ispitivanja“ (Profaca, 2014). To je dakle, naše ljudsko pravo, no, digitalizacija je umiješala prste i privatnost na neki način mijenja svoj oblik i pojam.

Nova era ostavila je iza sebe neke stare probleme koje su ometale čovječanstvo i njegov napredak, ali je istovremeno iznjedrila novitete i rješenja koja podižu ljestvicu preživljavanja na novu razinu. Korak u budućnost, osim što nudi praktičnost u suvremenom životu, također sa sobom nosi i posljedice koje se već sad lagano osjete.

„Umreženo digitalizirano društvo odricanje od privatnosti vidi kao pretpostavku različitih vidova socijalne uključenosti, od korištenja tražilice na Internetu do sudjelovanja u društvenim mrežama, pri čemu „arhitektura“ nove uključenosti ostavlja malo izbora i kontrole

pojedincu. Upravo neadekvatno reguliranje privatnog i javnog, posljedica čega je nenadzirano prikupljanje, distribuiranje ili curenje osobnih podataka, prema Danielu J. Soloveu, jedan je od ključnih problema digitalizacije suvremenog društva, da bi zaključio da zaštita privatnosti nije nešto što počiva ili bi trebalo počivati isključivo na pojedincu i njegovoj budnosti, već je, kako piše Solove, bitno omogućena društvenom regulacijom informiranja“ (Profaca, 2014).

No, kako ljudi danas svjesno pristaju dijeliti svoju privatnost jer su korisnici društvenih mreža, jasno je da ih njihova izložena privatnost ne zabrinjava toliko. Štoviše, u manjini su oni pojedinci koji nisu dio te moderne kulture. Došlo je do zamjene uloga, u ovom slučaju da je sad zapravo više javnih nego privatnih ljudi.

„Međutim, sada je taj javni čovjek nestao, ostao je samo privatni. A privatni čovjek je opsjednut medijima, stalno mora biti u njima prisutan, stalno smišlja tekstove, slike i videa. Društvene mreže učinile su da više ne živimo, nego da nam je jedina opsesija pretvoriti se u medijski sadržaj“ (Beck, 2022).

Za držanje privatnosti potrebna je neka vrsta kontrole, stoga krađa osobnih podataka u digitalnom svijetu apsolutni je gubitak kontrole. „Sama činjenica da je došlo do gubitka kontrole nad podacima o sebi predstavlja gubitak privatnosti“ (Pavuna, 2022).

William Parent smatra da je nečije dijeljenje vlastite privatnosti već samo po sebi razotkrivanje samog sebe, a privatnost je ugrožena samo onda kad osoba nije nikome imala namjeru otkriti podatke o sebi. Drugim riječima, netko je u tom slučaju zavirio i uzdrmao našu privatnost.

Moderno digitalno doba zahtjeva da se zaštita na privatnost prelije i na Internet kako bi se zaštitili korisnici odnosno njihovi podaci jer su svjesni opasnosti koja može nastati ako stvari izmaknu kontroli. „Usvajanje direktive Europske Unije o e-privatnosti, zajedno s komplementarnom i modernom Direktivom o zaštiti osobnih podataka iz 2016. godine, pružilo bi sveobuhvatnu i visoku razinu zaštite prava na privatnost u EU koja bi bila u skladu s aktualnim izazovima i modernim tehnologijama“ (Pavuna, 2022).

2.2.2. Privatnost u suvremenom i javnom svijetu

Ne zaštićivanje privatnosti osobu može dovesti do problema, a tome su posebno izložene osobe iz javnog života. Neki će reći da bavljenje javnim poslom ide ruku pod ruku s

pristankom da privatnost također postane javna, međutim, to što se netko bavi javnim poslom ne mora nužno značiti da osoba želi javno izložiti svoju privatnost. Neki uživaju u dijeljenju svog rada, ali i privatnosti, a neki ne.

Mediji imaju određeni pristup informacijama o javnim osobama, no, informacije o njima ne smiju zloupotrebljavati jer je to kažnjivo djelo. Bez obzira na to što je to kažnjivo djelo, neki su se usudili i otišli korak dalje odnosno prekršili Zakon, a sve u svrhu senzacionalizma. „Sam čin gledanja što netko radi, na koji način to radi, osobito bez njegova znanja i privole oblik je oduzimanja kontrole tom čovjeku da sam raspolaže podacima o sebi“ (Pavuna, 2022).

Napretkom tehnologije, a onda i pojačanom upotrebom Interneta došlo je do raznih tipova društvenih mreža u kojima korisnici svjesno odaju djelić svoje privatnosti. Javnim osobama je to na neki način i dio posla kojim se bave jer putem platformi promoviraju svoju novu pjesmu, film ili političku kampanju. Osim dijeljenja svojih umjetničkih radova ili prezentiranja političkog programa stranke kojoj pripadaju, javne osobe su se „odavanjem“ djelića svoje privatnosti počeli sve više povezivati s publikom koja ih prati.

Pojava prednje kamere bila je revolucionarna jer se od tada pojavila nova riječ u našem rječniku, a to je *selfie*. Tako se spojilo ugodno s korisnim jer publika voli pratiti događaje i aktualnosti kod drugih ljudi, posebice javnih osoba, a javne osobe su „proširile“ svoj posao i profitirale dijeleći svoju privatnost i rad na jednom mjestu. „Tek je s razvojem elektronike i telekomunikacija započela nova era špijuniranja koja je omogućila znatno olakšani pristup informacijama o ljudima te osobito pristup informacijama na daljinu“ (Pavuna, 2022).

Koliko se ozbiljno shvaća privatnost dokaz je Opća Deklaracija UN-a koja štiti pravo na privatnost. „Nitko ne smije biti podvrgnut samovoljnom ili nezakonitom miješanju u privatni život, obitelj ili dopisivanje, niti nezakonitim napadima na svoju čast ili ugled. Svatko ima pravo na pravnu zaštitu protiv takvog miješanja ili napada“ (Opća skupština Ujedinjenih naroda, 1966).

Zbog svijeta u kojem živimo, čini se da svoju privatnost može sačuvati jedino osoba koja živi sama u nekoj šumi. Također, možemo reći kako neki ljudi sami „prodaju“ svoju privatnost radi pažnje, uspjeha ili novca, dok drugi s pomoću naše privatnosti žele zaraditi na nama, primjerice kod personaliziranih oglasa. Sada znamo da svijet i okolina trenutno tako funkcionira, no, pitanje je hoće li stvari otići dalje no što želimo?

„Osoba koja autonomno odlučuje o vlastitoj sudbini, premda sposobna za puno prihvaćanje odgovornosti za svoj čin, ne može se uvijek odlučiti na djelovanje iz vlastitog svjetonazora. Tada dolazimo do pitanja o identitetu i mogućem nasilju nad njim“ (Profaca, 2014).

Kada se zbroje ne samo osobe iz političkog javnog života već i osobe iz svijeta glume i iz svijeta glazbe u Hrvatskoj, slobodno možemo reći da ih nema puno, što im u jednu ruku ne ide u prilog jer otvara prostor za detaljnije praćenje, ali i prozivanje kada nešto nije kako treba. Naravno, u ovom su slučaju političari ti koji trebaju odgovorno raditi svoj posao i ako je moguće nikako ne grijehiti jer zastupaju građane i istovremeno predstavljaju Hrvatsku u svijetu. „Hrvatska politička scena vrlo je skromna po pitanju dobrih govornika. A vrlo bogata „žestokim“ obračunima, svađama, izrugivanjima“ (Kišiček, 2018).

Političari u Hrvatskoj skloni su ponavljaju istih fraza jer to gotovo uvijek prolazi, no, malo tko je donio osvježenje na političkoj sceni u kojoj će zaista istaknuti i prezentirati rješenje za postojeće probleme. „Ali, u Hrvatskoj rijetko vidamo onu pravu autentičnu strast u kojoj se netko bori za prava obespravljenih, za pravednost u društvu, za zaštitu onih koji se ne mogu sami štititi. Ne zato što takvih političara nema, nego zato što oni ne mogu doći do izražaja“ (Kišiček, 2018).

Politika je puna raznih mišljenja, međutim, društvo ne može napredovati ako se bavi isključivo površnošću i razlikom u mišljenjima. Fokus treba biti na traženju zajedničkog rješenja s pomoću raznih perspektiva. „Hrvatski politički diskurs prepun je argumenata ad hominem i gotovo da ne postoji sučeljavanje ili polemika u kojoj političari međusobno ne napadaju jedni druge na temelju stranačke pripadnosti, osobnih preferencija, prošlih angažmana i slično“ (Kišiček, 2018).

2.2.3. Kada privatno (slučajno) postane javno

U posljednje vrijeme svjedočimo sve više pojavi indiskrecije odnosno tome kako privatno postaje javno. Pravila i svijet se mijenjaju, stoga su neke definicije poput intime, slobode, izražavanje dobile novi oblik. „Moderno shvaćanje ljudskih prava potječe od suprotstavljanja prirode i kulture.“ (Sennett, 2015). Javno i privatno gotovo su se povezali u jedan čvor te je ono što je bilo privatno postalo javno i ono što je bilo javno postalo je privatno.

Ono što se nekad držalo za sebe sada je normalno dobrovoljno dijeliti s drugima u svrhu informiranja okoline o svojoj svakodnevnici ili prikazivanje uspjeha ili novonastale promjene koja se dogodila u njihovom životu. Ali, što kada se dogodi da informacije o nama izađu u javnost mimo naše volje?

Kako živimo u digitalnom vremenu, informacije se šire velikom brzinom, osobito kada izbije neki skandal ili afera posebice u političkom svijetu. U političkom svijetu se nude rješenja, ali se ne prezentira jasno kako doći do tih rješenja. „Tajna i čuvanje tajne najvažnija su počela vlasti“ (Magris, 2014). Kada se jednom stvori nepovjerenje između političara i javnosti, političari trebaju biti spremni i razumjeti da javnost svoju ljutnju i frustraciju iskazuje na razne načine, a jedan od tih načina je satira na njihov račun. Ljudi si daju više za pravo podsmjehivati se kiksima osoba na političkoj sceni jer se njihov rad tiče svih nas.

Kada padnu maske, glavni sudionici određenih afera ostanu zatečeni. „Politička tajna možda je od svih tajni ipak dokaz prirode vlasti koja se krije u tajni samoj, u svakoj tajni, ali je i njezina povlastica, odnosno oslobođenje i olakšanje u odnosu na moralne zakone“ (Magris, 2014).

Oni koji su nekada bili gore, sad su dolje, a upravo se u politici protivnikov poraz gleda kao prilika za podizanje vlastitog rejtinga. „Naime, vrlo često se događa da političari jedan drugoga kritiziraju (pa čak i napadaju) ne zato što žele biti konstruktivni i pridonijeti rješenju nekog problema, nego zato da bi „poentirali“, da bi drugog diskreditirali, omalovažili. Kritika vlasti od strane oporbe trebala bi biti usmjerena na poboljšanje postojeće situacije, a ne kritika zbog kritike“ (Kišiček, 2018).

Međutim, postoji i druga strana kada u javnost izađu informacije koje korisnik nije imao namjeru podijeliti s javnošću već prikriti. „Za vlast, a još i više za totalitarnu vlast, sve je tajnovito: u svakog pojedinog građanina sumnja se da čini kojekakve tajne aktivnosti, a vlast koja ih nastoji otkriti isto tako mora biti tajnovita“ (Magris, 2014).

Tu mogu biti meta i obični građani, no, najčešće su meta političari i druge osobe iz javnog života koje obično završe osramoćeni i poniženi zbog svojih tajni. „Sve je teže pomiriti zaštitu osobe s vrlo učestalim nezakonitim prisluškivanjima i izloženosti svake intime, kao nekad na stupu srama, i borbu za razotkrivanje tajni, odnosno prijevara i krimena koji masovno truju društvo, državu, život zajednice“ (Magris, 2014).

Postavlja se pitanje koliko je dobro da su definicije javnog i privatnog zamijenile uloge? Koliko se pojedinac može prilagoditi novim društvenim normama? Do kad će trajati ovaj trend i hoće li to snažno utjecati na buduće generacije? Jesu li ljudi prije imali potrebu otkrivati svoju privatnost ili je to nametnuta ideja?

2.3. Što je javnost?

Riječ javnost je dvosmislena jer nas asocira na nešto što je javno izloženo, nešto što svi vide i nešto čemu svi mogu pristupiti, ali nas također asocira na publiku.

„Termin „javnost“ (engleski „public, francuski „publique“) potječe iz latinskoga „publicus“ što je izvedeno iz riječi „populus“ (narod). U ranoj uporabi te riječi prepoznaju se dva osnovna značenja: jedno je sadržano u terminu „res publica“ a odnose se na opću dostupnost, otvorenost i pristupačnost narodu, u smislu, „javnoga mjesta“ ; u drugom slučaju termin je povezan sa stvarima od općeg interesa ili, još određenije, sa službenim i državnim poslovima. Prvi smisao termina i danas perzistira u izrazima kao što su „javni mediji“ („public media“) ili „publicirati“ („publicise“), a drugi u pojmovima poput „javni poslovi“ („public works“) ili „javni zakon“ („public law“)(Lamza- Posavec, 1995).

Javnost čine dakle, građani koji kao neorganizirana masa daju svoje mišljenje na postojeće probleme i koji utječu na smjer društva i kroz to daju uvid kakvo raspoloženje vlada u društvu. „Prema bitnim postavkama sociološkog modela, javnost je neformalni, labavo organizirani kolektivitet koji nastaje i mijenja se u tijeku rasprave o nekom spornom ili relevantnom društvenom pitanju („issue“)(Lamza- Posavec, 1995).

Sve ono što se kosi ili suprotstavlja javnosti gubi svoj smisao. „Javnost je uglavnom crna rupa u kojoj, gotovo bez ikakva traga, nestaju politički napori političara, zastupnika raznih problema, medija i škola“ (Edelman, 2003).

2.3.1. Javni diskurs

Javno i privatno dvije su suprotnosti koje se trebalo razdvojiti jer i jedno i drugo ima svoj zadatak. „Već smo naglasili činjenicu da je pojava pisma i pismenosti bila jedan od

najrelevantnijih faktora na osnovi kojih se uopće mogla zasnovati javna komunikacija a sfera javnosti jasno odvojiti od područja privatnosti“ (Škiljan, 2000).

Za postizanje rezultata u političkom svijetu nije bitno samo znanje već je jednako bitan govor tijela, držanje, gestikulacija i način izražavanja. Političari tijekom svoje karijere grade određen imidž odnosno kredibilitet jer je dio njihovog posla da zadobiju povjerenje javnosti. Jednom narušen kredibilitet teško vraća povjerenje javnosti jer osoba pokazuje svoje „pravo“ lice.

Poznato je da političari osobito tijekom predizborne kampanje omekšaju svoj pristup i obraćaju puno veću pažnju na to što rade i što govore. „U 21. stoljeću etos i imidž, političari ne grade isključivo govorom i javnim nastupom. Naravno, govor (sadržajno i izvedbeno) i dalje dominira, ali čitav niz popratnih, marketinških aktivnosti (osobito u predizborno vrijeme) određuje i izgrađuje reputaciju – i političara i stranke koju predstavlja“ (Kišiček, 2018).

Svaki političar ima svoj način izražavanja, no, treba svaki političar treba biti svjestan da nije opravdano i prihvatljivo kada ljutito daje svoje odgovore medijima ili čak kada izbjegava medije i brani se šutnjom. „Kultura komunikacije u javnom diskursu prvi je i najjasniji pokazatelj kulture društva općenito. I to se ne može dovoljno puta naglasiti. Političari su slika društva, a oni koji to društvo žele mijenjati nabolje trebali bi prvo početi od svog načina komuniciranja“ (Kišiček, 2018).

U političkom svijetu postoji određeni kodeks ponašanja, no nekima se dogodi da zaborave ili da jednostavno nisu naučili da se na tako važnim pozicijama ne mogu ponašati kako ih je volja. „Pojedini hrvatski političari imaju problem s kulturom komunikacije u cjelini. Ne razlikuju javni od privatnoga govora, a svojim „ispadima“ pokazuju i nedostatak kulture općenito“ (Kišiček, 2018). Ne poznavanje, dakle, bontona u svijetu politike izaziva razne reakcije javnosti. „Upravo to nerazlikovanje javnoga od privatnoga govora često izaziva čuđenje i negodovanje javnosti“ (Kišiček, 2018).

Javni jezik treba biti ozbiljan, stručan i služben, a sve drugo što odudara od toga prelazi u izražavanje koje ne priliči visokim pozicijama. „Privatizacija javnoga jezika pridonosi nestanku granice između privatnog i javnog subkoda“ (Kryzan- Stanojević, 2013).

Ispadi u javnoj komunikaciji događaju se u cijelom svijetu, a zbog ne isticanja problema u javnoj komunikaciji postepeno će doći do prihvaćanja ovakvog načina izražavanja. Stoga je vrlo važno pričati i raspravljati o ovome jer danas, sutra, ovakvo izražavanje primjerice, na

televiziji ne samo da nitko neće shvatiti ozbiljno osobu koja govori već će buduće generacije upijati i učiti se pogrešnom načinu izražavanja.

„Suvremenim javnim diskursom dominiraju pojave poput pretjerane metaforizacije jezika (popraćene, zbog neznanja, neosemantizacijom), intenzivne kolokvijalizacije, vulgarizacije, amerikanizacije i niz drugih pojava koje su sve češće predmet sociolingvističkih rasprava“ (Kryzan- Stanojević, 2013)

U privatnoj komunikaciji jedna je osoba pripovjedač, dok je druga slušatelj. Isti koncept vrijedi i u javnoj komunikaciji u kojoj su osobe iz javnog života pripovjedači, a javnost ima ulogu slušatelja. No, treba imati na umu da se te uloge trebaju mijenjati s vremenom kako bi stvari u društvu ispravno funkcionirale.

„Treba najprije naglasiti da su i govornik i slušalac u određenom smislu komplementarne uloge koje pojedinci zadobivaju u komunikacijskom aktu, no one se pojavljuju, dakako, podjednako i u privatnoj i u javnoj komunikaciji: da bi zadobile distinktivni karakter, njima se moraju pridodati i neki drugi socijalni statusi i uloge koji su – bar na prvi pogled – nezavisni od konkretnog komunikacijskog čina ali koji bitno određuju kontekst prenošenja jezične poruke“ (Škiljan, 2000).

Javna komunikacija je prilagođena okvirima prihvatljivog, dok je privatna komunikacija lišena svih ograničenosti. Prelijevanje privatne komunikacije u javnu podiže prašinu i izaziva šok, neprihvatanje i nesklad u društvu.

„Zbog svega toga, kako je već rečeno, granica je između javne i privatne komunikacije promjenljiva i zavisi i od opće strukturiranosti kolektiva i njegove distribucije domena javnosti i privatnosti i od konkretnih kontekstualnih determinanti pojedinačnog komunikacijskog akta“ (Škiljan, 2000).

3. TELEFONSKE I SMS AFERE U HRVATSKOJ

3.1. Afera AP

2023. godine u javnost su procurile WhatsApp poruke između bivše ministrice EU fondova i regionalnog razvoja Gabrijele Žalac i bivše državne tajnice i ujedno bivše gradonačelnice Knina Josipe Pleslić (nekadašnja Rimac). Poruke su izazvale velik interes, ali i zgražanje javnosti jer su se u njima vodili dogovori oko kupovine softvera po većoj cijeni nego što je.

„Procurile Whatsapp poruke Josipe Rimac i Gabrijele Žalac. Pogledajte koga sve spominju: ‘Srećiceeee samo hrabro...‘

Riječ „procuriti“ znači da je nešto nedobrovoljno, tabuizirano te nam upućuje na nesvjesnost radnje. Dakle, u ovom slučaju poruke između Gabrijele Žalac i Josipe Pleslić izašle su u javnost protiv njihove volje. Kratak isječak poruke „srećiceeee“ ukazuje nam na grafostilistiku.

"Srećiceeee. Samo hrabro. Vidim da su i ovi u javnoj nabavi išli kontra. Ako ti tamo nešto treba samo me zovi. Za tebe sve...pusaaa"

Početak poruka između Gabrijele Žalac i Josipe Pleslić pokazuje prijateljsku notu i žargon koji ne vidimo u javnosti. Riječ „ovi“ su deikse. „Javnoj nabavi“ je administrativni stil, stručno obraćanje. „Kontra“ je kolokvijalni stil. Riječ „pusaaa“ na kraju je grafostilistika.

‘Procurile‘ nove poruke: ‘Neka misle da smo glupe, mi ćemo raditi kurvanjski posao... Lagano se svetiti za snja‘**

Već iz samog naslova vidi se cenzura. Spominju se vulgarizmi i mediji koriste zvjezdicu kako bi cenzurirali riječ sranja. „Kurvanjski“ je epitet, a riječ „svetiti“ je srbizam.

„Koji su to smradexi! Treba im pokazat sa smiješkom na licu. A praviti se glupave. Oni misle da su bogovi. Treba njima niz dlaku gladiti... i raditi kurvanjski posao”

Riječ „smradexi“ je kolokvijalni stil, nije standardno i ujedno i grafostilistika. Rečenica „A praviti se glupave“, „Oni misle da su bogovi“ te „Treba njima niz dlaku gladiti“ su frazemi.

„Da, da.. sve to Josipa prošla a i još prolazim.dhelom“

Josipa Pleslić piše u trećem licu te osim toga događa joj se tipfelér što ukazuje na autentičnost, ali i brzinu pisanja poruke.

„Zabavljam se.. Glupi su.. Jer misle da smo mi..“

„Glupi su“ je epitet. Trač postaje sadržaj odnosno tema. Vidimo i korištenje mi - oni, što u ovom slučaju „mi“ predstavlja žene, a „oni“ su muškarci.

„Dok oni smisle mi gotove.. dođi kod mene! Jele bi im sve od reda...Ajooooj.. Ju..I ju ju.. A fine“**

Vidimo ponovno korištenje mi – oni, ovdje u kontekstu „mi“ žene smo fine, a „oni“ muškarci su naivni. Vidimo i psovku koja je cenzurirana zvjezdicama. „Ajooooj“ je uzvik.

„Ne bi AP pustio sad rošade“

Ovdje se spominje AP. Josipa Pleslić koristi skraćenice kako bi prikrila treću osobu o kojoj priča. Riječ „rošade“ je frazem, preneseno značenje, a koristi se kada se misli na neke promjene.

"Ali gle... Ovo će bit po mom. Što prije"

Riječ „ovo“ je deiksa, a tom riječju se želi ukazati na nešto.

„Sutra ćemo dogovoriti s AP, i složimo mi kontru"

Inicijali AP najviše upućuju na premijera jer je on njihov šef koji treba odobriti njihov plan. Riječ „Kontra“ je sleng. Slengovi se obično koriste u verbalnom govoru, no, ne toliko često u pisanom govoru.

"Već je on odmah rekao... Ali ja sam ljuta što je on dozvolio ovo. J....e Josipa. Bezveze"

Gabrijela Žalac odgovara da je AP već rekao svoje mišljenje i koristeći zamjenicu on daje nam do znanja da se radi o muškoj osobi. Riječ „ovo“ je deiksa. Koristi se psovka koja nije u potpunosti prikazana. Riječ „bezveze“ je kolokvijalni stil.

„I ovako smo ubojite. Kad se vrneš idemo na večeru da posložimo sve pa će oni vidjet...Kad bi oni mogli kombinirat procese kao mi, u državi bi bilo blagostanje.. Oni ne mogu raditi više od jedne radnje. Ni nju ne rade kvalitetno. Sve liši jebači.“

Riječ „vrneš“ je dijalekt. Korištenje mi – oni. Iz ovog konteksta „mi“ odnosno njih dvije su sposobne i produktivne, dok „oni“ muškarci nisu. Čak idu toliko daleko da se postavljaju kao da su njih dvije država. „Kombinirat procese“ je politički govor, a rečenica „u državi bi bilo blagostanje“ je administrativni stil. Riječ „liši“ je dijalekt.

3.1.1. Reakcije hrvatskih političara na aferu AP

„Ima mnogo ljudi koji imaju inicijale kao i aktualni predsjednik Vlade, ali dao bi se okladiti da su mislile na njega“ - Arsen Bauk

„Associated Press? Aco Petrović? Ne znam, ili možda Andrej Plenković. Birajte vi tko bi mogao biti AP u prepisci između Josipe Rimac i Gabrijele Žalac“ - Sandra Benčić

„Plenković više ne postupa racionalno.“ - Radimir Čačić

„Mislim da će i drugi dati potpis. Mislim da je vrijeme da glavna državna odvjetnica dođe u Sabor jer se sad potvrdilo zašto se ovaj predmet Gabrijele Žalac kiseli u ladicama DORH-a dok ga nije oživio ured Europskog javnog tužitelja. Očito je da sve smrdi od glave, do vrha Vlade” - Nikola Grmoja

„Ja se oko toga šaliti neću. Potpuno je jasno tko je A. P. i koja je njegova uloga u ovoj priči i mislim da bi bilo izuzetno odgovorno od njega da izađe pred hrvatsku javnost i odgovori na pitanja koja mu želite postaviti. HDZ i A. P. moraju odgovoriti kako su Hrvatsku ponovno doveli u situaciju da se hrpe novca nose u torbama, izvlače iz državnih poslova i da se opet razmahuje korupcija“ - Peđa Grbin

„Ono što ćemo definitivno napraviti jest da ćemo pozvati državnu odvjetnicu u Sabor. Nevjerojatno je da se kroz medije provlači da bi Andrej Plenković kao premijer trebao doći na ispitivanje vezano uz aferu Softver i da je on nedodirljiv. Za nas u Hrvatskoj nedodirljivih nema i mi bismo željeli pozvati državnu odvjetnicu da nam se izjasni po tom pitanju. Zašto europski tužitelji nalaze takve nalaze, prikazuju to javnosti, a državno odvjetništvo, koje bi trebalo raditi, štiti vladajuće.“ - Zvonimir Troskot“

3.1.2. Reakcija javnosti na aferu AP

„A ko bi to mogel biti ? Anemični Pozer.“

„Ajdmu Ponovo, krast“

„AP, ako prođe prođe a mora da prođe jer je iza AP.“

„Moras biti strasno naivan i glup, pa se upustiti u krađu iz EU fonda. Njima svaki cent izvan programa zvonu na alarm.“

„Ma daj...bolje se preseliti negdje na selo i cijepati si drva za grijanje...npr...Žao mi mladih, koji moraju podnositi ovaj "hohštapleraj" od ljudi kao, vladajućih.....“

„Znači ovo se više ne vodi kao "slučaj Softver" već kao "Slučaj Softver AP". Meni ništa čudno, odavno je jasno da AP sve zna, iako se pravi da ništa nije znao, vidio, čuo... No, eto da se ne bi dalje kopalo, čak je i AP priznao da je bio sastanak, dogovor o kupnji softvera kod njega. Imam jedno pitanje, kako je podijeljen ostatak od 13 mln kuna, ako je stvarna cijena softvera 2,9 milijuna kuna? Lijepa provizija!“

3.2. Afera Vjetroelektrane

Afera u kojoj su glavni sudionici poduzetnik iz Bosne i Hercegovine i vlasnik tvrtke C.E.M.P., Milenko Bašić koji je između ostalog, u gotovini platio jedrenje bivšoj državnoj tajnici i bivšoj gradonačelnici grada Knina, Josipi Pleslić (nekadašnja Rimac) u razdoblju od 06. do 9. kolovoza 2019. godine kako bi joj se zahvalio i odužio što je lobirala da njegova tvrtka dobije što veći kredit od HBOR-a i HPB-a.

Osim njih, u ovu su aferu uključene i Gabrijela Žalac, bivša ministrica EU fondova i regionalnog razvoja, Ružica Njavro, tajnica kabineta Ministarstva poljoprivrede, Dragan Stipić iz tvrtke Lager, Krunoslav Jakupčić, direktor Hrvatskih šuma, Ivan Melvan, direktor splitske šumarije, Nataša Turbić, načelnica Općine Gračac, Marinko Tokmakčija, kninski gradski vijećnik HDZ-a, Tomislav Jureković, predsjednik HERA-e, Ana Mandac, bivša pomoćnica ministra gospodarstva, Nikola Lapčić, kninski stolar te poduzetnici Ante Sladić i Josip Ravlić.

„Bila sam s Ruškom (državnom tajnicom Ružicom Njavro) i slažemo pakleni plan“

Ruška je nadimak odnosno hipokoristik, imenice koje iskazuju prisnost, a tumačenje u zagradi su opaske medija. Riječ „pakleni plan“ je frazem.

"Otet ćemo te od 6. do 9. kolovoza"

Otet ćemo te je kolokvijalni stil.

„Nas dvije smo to smislile. I brod i sve, i nitko neće znati gdje smo. Bit će nam super“

Riječ „dvije“ označava da se radi o ženama, tj. Mi – žene. Bit će nam super je rečenica kolokvijalnog stila.

„Luda si k'o šiba“

Ova rečenica je slang, rječnik koji je netipičan u formalnom pisanju.

"Kraljice, sad ih završi."

„Kraljice“ ponovo označava slang.

„Ajde! Treba pomoć sa svih strana. Svi su kao kuvane noge, a vrijeme ide. Ja ću zvati Zdravka i Tamaru i biti im dosadna. Jadni su s tolikim papirima. Vjerujem da će na kraju sve biti dobro.“

„Ajde“ je uzvik. „Kuvane noge“ je staromodni izraz koji opisuje nekoga tko je rezerviran i inertan. Također u riječi kuvane vidimo i dijalekt, h je postalo v. „Biti im dosadna“ je ekspresija.

„Ako mi ga središ, bit ću tvoj vječni dužnik. Osim toga bio bi mi to lijepi rođendanski poklon“

„Vječni dužnik“ je frazem.

„Ne ignoriram te, no moraš znati da banke nisu tako brze kada su u pitanju stotine milijuna eura“

Ova rečenica je prikaz administrativnog stila jer se spominju ozbiljne, državne stvari poput „stotine milijuna eura“.

„Jel' ti paziš na ove moje vjetraše?“

„Jel“ je kolokvijalni stil. Riječ „vjetraši“ je neologizam ili novotvorenica. To su riječi koje nisu potpuno aktivne u svakodnevnom govoru.

„Nitko to ovdje neće potpisati. Jedva sam i za ovo dobila konsenzus članova kreditnog odbora i to ne svih, već tanku većinu“

„Potpisati“ upućuje da se radi o nekakvoj vlasti. „Konsenzus“ i „tanka većina“ je terminologija, to je sustav riječi koji se koriste u određenom području. „Članova kreditnog odbora“ je funkcija.

3.2.1. Reakcije hrvatskih političara na aferu Vjetroelektrane

"Onda smo platili par milijuna kuna za spomenik na kolodvoru u Kninu, moja Vlada to nije naručila, financirali smo to s osjećajem radosti i patriotizma. Onda je dovela one bukače u Knin i sad je u istražnom zatvoru. Nevjerojatno mi je da državni tajnik u Ministarstvu uprave ima takav 'slobodnjački nerv' i da se ponaša kao da je agent američke investicijske kuće"- Zoran Milanović

3.2.2. Reakcija javnosti na aferu Vjetroelektrane

„Umjesto u zatvor, one su bile unaprijeđene!“

„To su ove nase ministrice sto im mercedesi popadali u dvorista? Nasa zemlja je toliko bogata da ju ni sve afere svijeta ne mogu unistit“

„Obje su dobro svladale zna se školu, nema im premca.“

„Ne brinem za hdz, izbore ce nadmoćno dobiti! Narod ima vlast kakvu zaslužuje i kakva je i sama većina ovog pokvarenog naroda!“

3.3. Afera Texting

U 2024. godini procurile su WhatsApp poruke između bivše državne tajnice i bivše gradonačelnice Knina Josipe Pleslić (nekadašnja Rimac) i tadašnjeg kandidata za državnog odvjetnika i sadašnjeg državnog odvjetnika Ivana Turudića. Ovo je još jedan primjer kako privatno i poslovno ne bi smjelo ići u isti koš. Naime, Josipa Pleslić iskoristila je poznanstvo i prijateljstvo s Ivanom Turudićem kako bi joj pomogao u sferama u kojima ima doticaj. Njihovo dopisivanje trajalo je godinama, unatoč negiranju da su si jako dobri.

Zanimljivo je da se i u SMS porukama spominje i riječ „Klokan“. Ovdje vidimo da se radi o prikrivanju neke osobe koristeći šifru. Povezujući poruke i osobe koje su okruživale Josipu Pleslić (nekadašnja Rimac) i Ivana Turudića, istraga je pokazala da je u aferu bio uključen imućni poduzetnik Jozo Brkić, brat Milijana Brkića, hrvatskog političara, bivšeg potpredsjednika Sabora, diplomiranog kriminalista i nekadašnjeg zapovjednika specijalne jedinice policije Alfi.

Osim u aferi Texting, Milijan Brkić surađivao je i s bivšim gradonačelnikom Milanom Bandićem kada su mediji razotkrili da je 2018. godine Milan Bandić dodijelio puno prostora u centru Zagreba, prema izvoru Indexa.

Prema ovome možemo zaključiti da se stvorila mreža istih ljudi koji se vrte i sudjeluju u kreiranju skandala.

„Otkrivene stotine poruka Turudića i Josipe Rimac: "Di si radosti?", "Di si lipa?"

Mediji su već u samom naslovu podijelili djelić poruka koje djeluju više no prijateljski. Osim toga, mediji Ivana Turudića oslovljavaju samo prezimenom, dok Josipi Rimac pišu cijelo ime i prezime. Riječ „radosti“ i „lipa“ su hipokoristici, to su imenice od milja, a njima se izražava neka emocija i bliskost.

„Procurile nove poruke Turudića i Rimac: 'Dodji k meni, sam sam'

Riječ „procuriti“ znači da je u javnost izašlo nešto što je trebalo ostati skriveno. To je neželjena radnja. „Dodji k meni, sam sam“ je poruka intimnije prirode koju inicira Ivan Turudić, a mediji izdvajaju ovo poruku kao jedan detalj koji će najslikovitije dati uvid o čemu se tu radi.

„Di si druze“

Ovdje je prisutan privatan govor, odnosno iz obraćanja Josipe Pleslić prema Ivanu Turudiću može se primijetiti da su vrlo bliski te da je Pleslić inicirala kontakt. Također, vidimo jedan neformalan oblik pisanja poruke.

„Radosti treba mi pravilnik o radu povjerenstva za sprječavanje sukoba interesa ako možeš doc do njega“

„Radosti“, nadimak koji izražava bliskost. U drugom dijelu rečenice vidimo administrativni stil, točnije terminologiju koja se koristi u politici.

„Slikar ću te ja. Ko na tvrdjavi...“

„Slikar“ umjesto „Slikat“ je tipfeler u poruci koji označava spontanost i autentičnost.

"Evo bistrim zakon o sprječavanju sukoba interesa"

„Bistrim“ je kolokvijalni stil, „zakon o sprječavanju sukoba interesa“ je administrativni stil.

„To vam je vaša borba dala... Ponašaju se kao da su tužitelji i suci...“

„To vam je vaša borba dala“ je citat koji se u ovom kontekstu koristi kao ironija. „Tužitelji“ i „suci“ su termini u ozbiljnoj, političkoj sferi.

„Jel gotovo ono?“

„Jel“ je kolokvijalni stil, a riječ „ono“ označava deiktičnost odnosno deikse.

„Ja u Time na kafi. Sa tvojom i mojom sutkinjom. Pazi je“

„Kafi“ je kolokvijalni stil. Riječ „sutkinjom“ je termin političkog područja. Ovdje se može vidjeti i sudar neke ležernosti, ali i ozbiljnosti.

„Sve sam zguglao, sutra ti saljem“

„Zguglao“ je slang koji često koriste mlade generacije.

„Jos sam kratko u uredu pa cu u stan.... Fibra me satra“

„Fibra me satra“ je dijalekt, govor određenog podneblja.

3.3.1. Reakcije hrvatskih političara na aferu Texting

“Po Lex AP-u i Turudiću, ovo bi bilo za hapšenje. Pardon, za uhićivanje. A meni se ipak čini da javnost treba znati što su si Radost i Lipota šaputali porukama.”- Peđa Grbin

"Prvo su mi izgledale kao da su na nekom jeftinom erotskom sajtu. Kad pogledate širu sliku, vidite da je to neprimjereno ponašanje suca i osobe koja je bila okrivljena za ozbiljna kaznena djela u Hrvatskoj"- Siniša Hajdaš Dončić

„Turudić nakon ovog svega ne može biti glavni državni odvjetnik, a ni sudac. Plenković koji ga je predložio ne smije biti premijer. Oni su svi u punom smislu riječi bagra.“- Sandra Benčić

„Mi bismo jedini mogli imati glavnog tužitelja tj. Šefa tijela progona kojoj bi javnost tepala „o, radosti“. E, da smo to imali kad smo se trgali zatvoriti poglavlje 23.!”- Jadranka Kosor

3.3.2. Reakcija javnosti na aferu Texting

„Očito je da se dobro poznaju“

„Radost i lipa zaljubljeni par, kad se budu vjenčali dat' ćemo im dar“

„Razina komunikacije nedostojna osnovne škole...pa kad ti ovakvi šefuju nije čudno da je sve što razmišlja svojom glavom odavno napustilo ovu besramnu lopovsku tvorevinu“

„Jednom riječju "Banda"“

„HDZ nas zabavlja, nitko više ne pita za divljanje cijena i korupciju“

„Dolazi okrivljenik u sudnicu i pozdravlja suca Turudića s "Disi radosti!" .. kako bi ovaj mogao imati srca i osuditi ga..“

3.4. Afera Hrvatske šume

Afera koja je procurila u javnost 2023. godine, iako se dogodila par godina ranije. Radi se o aferi u kojoj Krunoslav Jakupčić, tadašnji predsjednik Uprave Hrvatskih šuma putem SMS poruka moli Marka Milića, glasnogovornika Vlade da pita premijera i šefa HDZ-a, Andreja Plenkovića smije li zaposliti Branka Filipetija koji je pripravnik lovstva.

Osim zapošljavanja osobe na preporuku Krunoslava Jakupčića, dopisivali su se i o zapošljavanju Nike Dujmovića koji je ujedno i prijatelj Marka Milića. U aferu je bio uključen i predstojnik ureda predsjednika Vlade, Zvonimir Frka Petešić.

"Ok. Naći ću se sa A sljedećih dana"

„A“ je kriptiranje, označava nešto tajno i u ovom se kontekstu koristi kako bi samo određene osobe koje to „smiju“ znati mogle iščitati tako neku šifru.

"Kruno, račun je ostao je*emti"

Pisanje imena u poruci označava bliskost, oslovljavanje sa ti. Također se vide vulgarizmi.

"Samo da šef ne sazna..."

„Šef“ – ne zna se tko je šef, to znaju samo ljudi koji razmjenjuju ove poruke.

"Sad me zvao hefe, kaže, ni slučajno on nigdje..."

„Hefe“ je žargon kartele, to upućuje da se radi i mafiji.

„Marko, molba. Molim Te, pitaj Šefa, za zapošljavanje u H. šumama – Branka Filipetija (pripravnik lovstva). On zna o kome je riječ. Hvala i pozdrav.“

Pisanje velikim slovom u riječima „Te“ i „Šefa“ je izraz nekog poštovanja, formalna korespondencija. „H. šumama“ je skraćena. „Hvala i pozdrav“ je iskaz ljubaznosti.

Radit će, do godinu dana na određeno – takva je praksa u HŠ, a onda ćemo ga primiti na neodređeno. Čuo sam da je dobar LP.

„Ćemo ga primiti“ je egzekucija, a označava izvršenje sudske ili upravne odluke.

"Marko, molim te da tim ljudima – Ager Alpha i Panonska biomasa kažeš, ako te pitaju, da nisu zadovoljili sve uvjete, ali IDE NOVI JAVNI POZIV koji će koincidirati s njihovim završetkom kogeneracije. Osobno ću dežurati da sve bude u redu. Neka napišu ŽALBU Upravi HŠ (da su krivo ispunili zahtjev itd) Pozdrav."

„Zadovoljili sve uvjete“, „novi javni poziv“, „koincidirati“, „kogeneracije“ te „žalbu“ su stručni termini karakteristični za administrativni stil.

„Pozdravljam Marko Molim Te da mi kažeš, da li Krešo Macan radi što za Vladu i Tvoj savjet glede njega i njegove agencije ? LP”

Ponovo vidimo pisanje velikog slova u riječi „Te“ i „Tvoj“ kao pokazivanje poštovanja, a riječ „glede“ je formalan izraz.

„Poduzeće i ja osobno smo oklevetani i oblačeni kao nijedna firma do sada, a Macan nam vodi PR po preporuci znaš već koga. Cilj je stvoriti kriznu situaciju, a onda se nađe spasitelj – Macan. Možda sam u krivu? Hvala Marko”

Riječi „oklevetani“ i „oblačeni“ su frazemi. „Znaš već koga“ ukazuje na tajnovitu informaciju koja mora ostati skrivena. „Cilj je stvoriti kriznu situaciju“ je politički govor.

„Poštovani, g. Katičiću, nadam se da ste uživali jučer na domjenku, evo samo da nadovežem na ono što sam spominjao jučer, vezano uz Hrvatske šume i mog mladog prijatelja. Radi se o Josipu Juriću, odnedavno diplomiranom magistru inženjeru šumarstva, a svakako bi htio radno mjesto naći u struci u Hrvatskoj. On je ovaj ponedjeljak bio na razgovoru za pripravništvo u HŠ kod g. Miškulina i g. Bumbera. Rečeno mu je da će se javiti idući tjedan s informacijama o primanju za pripravništvo. Svaka pomoć bi dobro došla. Šaljem njegov CV u posljjetku. Hvala puno i lp Zoltan.”

„Poštovani g. Katičiću“ i „domjenku“ su formalni izrazi tipični u administrativnom stilu pisanja. Riječ „posljjetku“ je izraz koji se ne koristi redovito u govornom i pisanom obliku, a sinonimi ove riječi su „na koncu konca“ ili „na kraju krajeva“.

3.4.1. Reakcije hrvatskih političara na aferu Hrvatske šume

"Ništa se nije promijenilo, HDZ nije novi HDZ, kako je on najavljiavao da će ga obnoviti i neće tolerirati korupciju. Sjećate se one njegove 'no way, to nije isti HDZ, nisam ja Sanader. Plenković i HDZ provode nemilu pljačku. Je li to ikome jasno? Nevjerojatno mi je da danas sve naslovnice ne vrište o 'pljačketini' koja se događa. Gdje je Zlata Hrvoj Šipek, gdje su pravosudna tijela, gdje su institucije? Kod nas su novinari istražno tijelo i da nema novinara ništa ne bismo znali. Pravosudni sustav je na daljinskom upravljaču Andreja Plenkovića”"- Mirela Ahmetović

"Norme i vrijednosti našeg društva su poremećene, reakcija je građana da ako netko na položaju nije nekome pogodovao, onda je budala, a ne da je časno i odgovorno radio svoj posao. Dok ne promijenimo takav način razmišljanja, HDZ će vjerojatno biti na vlasti”"- Domagoj Hajduković

"Nažalost, hrvatski narod je otupio na korupciju, prihvatio je kao normalnu, što je poražavajuće"- Davor Bernardić

„Očekujem da DORH na temelju viber poruka prema kojima je očito da su se namještali natječaji i trgovalo utjecajem pokrene postupak protiv odgovornih, Milića i Katičića”- Nikola Grmoja

3.4.2. Reakcija javnosti na aferu Hrvatske šume

„Nisam ni znao da u Hrvatskoj ima toliko kriminalaca i da su svi iz HDZ a.“

„Pa ni u Srbiji korupcija nije toliko vidljiva.. Kakav mrak od države.“

„Hrvatske šume su legalna mafija, da uskok pročelja plakali bi im unuci pred zatvorima..“

„Koji čobanistan ,prestrašno.“

„Diplomirani specijalist javne uprave? Nisam čuo dosad za to egzotično zvanje. Nisam znao da Šumarski fakultet obrazuje i taj profil stručnjaka“

3.5. Afera Štandovi

2018. godine procurila je telefonska snimka razgovora bivšeg gradonačelnika Milana Bandića i gradskog pročelnika Ivice Lovrića u kojoj Milan Bandić daje upute Ivici Lovriću oko financijske potpore za inicijativu „U ime obitelji“ na čijem je čelu poduzetnica, prevoditeljica i društvena aktivistica Željka Markić. U razgovor je također bio uključen i vozač Milana Bandića i voditeljica tržnice Zdenka Palac.

„Milan Bandić koji „dela“ 16 sati na dan“ i koji *etos* temelji na identifikaciji s „malim čovjekom iz naroda“ (koristeći pri tome sve oblike populističke retorike) zapravo nikada u svojoj gradonačelničkoj karijeri nije imao pravu konkurenciju. Nitko se nije mogao boriti s njegovom prividnom jednostavnošću i neposrednošću. On je humorom izbjegavao kritike, diskreditirao protivnike, a svojim specifičnim „zagrebačkim“ rječnikom suprotstavljao se onima koji su predstavljali političku „elitu““ (Kišiček, 2018).

SUDENJE U AFERI ŠTANDOVI / Poslušajte tajne razgovore Bandića i Lovrića o Markić: 'Neka radi sama, neka puši k*c'**

Iz naslova možemo vidjeti kako se radi o razgovorima koji nisu „smjeli“ izaći u javnost. Riječ „tajni“ označava nešto što je trebalo ostati sakriveno. U priloženoj rečenici jasno vidimo vulgarizme, a mediji upravo zvjezdicama cenzuriraju te vulgarizme.

"Dobro, neka to bude, ako bude priče, onda je to sponzorstvo, tiskara, inače ne, onda smo mi iza toga"

„Neka to bude“ bi u prijevodu označavalo nekog tko je na vlasti, nekog tko je na visokoj poziciji i ima ovlasti za donošenje odluka. „Sponzorstvo“ je termin koji se pojavljuje u politici.

"Ivica, molim te reci što ova sad komplicira"

Riječ „ova“ su deikse.

„Ne treba ništa komentirati, neka puši k..., j...mi se. Jesam ja tebi rekao kako to treba biti, je l' OK. Neka tiska sama u Zagrebu i izvan Zagreba“

Ponovo vidimo vulgarizme u prvoj rečenici. „Jesam ja tebi rekao kako to treba biti“ hoće reći da on ima tu moć odlučivanja. „Je l' OK“ je kolokvijalni stil.

„Mogu li te nešto zamoliti, kad imaš moj mandat, kad treba nekome j...majku, odreži ga da mi ne ide na živce. To što ona zna o politici da je on to zaboravio. Ona bi kokošarila, a s njim nema kokošarenja. Ona će biti partner ili neće biti partner. Ona bi politiku provodila preko njihovih leđa i dobit će karu... Plakati idu po cijeloj Hrvatskoj, reci joj da ja želim biti partner, a ne miš. I reci joj da nikad nije imala partnera poput Bandića i da Bandić želi biti gradonačelnik Hrvatske. I da Bandić ne treba nju, ona mene treba. Pozdravi je lijepo“

„Mandat“ je terminologija. Ponovo se pojavljuju vulgarizmi. „Odreži ga“ je kolokvijalni stil. „Da mi ne ide na živce“ je frazem. Riječ „kokošarila“ je žargon koji se koristi kao prikaz najniže kategorije lopovluka. „Preko njihovih leđa“ je frazem. Riječ „miš“ je hiperbola, figura s kojom se nešto preuveličava. Ili partner ili miš. „I da Bandić ne treba nju, ona mene treba“ je pričanje u 3. licu. „Pozdravi je lijepo“ je prijetnja. U ovom telefonskom pozivu također se koriste termini poput „partner“ i „politika“ što naravno, pripada političkom govornom području.

3.6. Afera Agram

Afera koja je izašla na vidjelo 2014. godine, a glavni akteri bili su bivši gradonačelnik Milan Bandić, tadašnji predsjednik Uprave Holdinga Slobodan Ljubičić, poduzetnik Petar Pripuz, nekadašnji direktor ZET-a Ivan Tolić, bivši direktor Čistoće Miljenko Benko, bivši pročelnik Bandićevog ureda Miro Laco, dugogodišnji pročelnik stručne službe gradonačelnika Milana Bandića Vidoje Bulum, tadašnji direktor Službe za nabavu Zagrebačkog holdinga Ivan Markus, tadašnji Bandićev savjetnik Željko Horvat, referent za javnu nabavu Zagrebačkog holdinga Filip Čulo, bivša načelnica u Gradskom uredu za imovinsko-pravne poslove Koraljka Rožanković, direktor građevinske tvrtke Bramgrad Branko Mihaljević, zamjenica pročelnice gradskog Ureda za imovinsko-pravne poslove Ines Bravić, bivši šef Gradske plinare Ante Dodig te bivši tajnik zagrebačkog Sportskog saveza Zdenko Antunović. Optuženike ove afere teretilo se za nezakonite zamjene zemljišta, nezakonita zapošljavanja te za pogodovanje pri zbrinjavanju otpada.

U ovoj velikoj aferi uključena je i TV voditeljica Mila Horvat kojoj je bivši gradonačelnik Milan Bandić ustupio službeni automobil i vozača za putovanje u Beč u tri navrata. Prema direktivi Milana Bandića u službenom automobilu vozila se i sportašica Sandra Perković. U javnost su tada procurile telefonske snimke u kojima Milan Bandić razgovara s Milom Horvat, gdje osim besplatnog prijevoza sa službenim automobilom nudi i druge pogodnosti. Osim telefonskog razgovora, procurile su i SMS poruke Milana Bandića i Mile Horvat koje su razmjenjivali 2013. i 2014. godine.

"Neka vas Ivan otpelja u onaj centar gdje je državna opera i otidite gore u Louis Vuitton te si kupite po jednu broj 39 što vam paše, a ja ću to refundirati."

Riječ otpelja je dijalektna i govori nam da se ovdje radi o kolokvijalnom stilu izražavanja. Riječ „onaj“ je deiksa.

"Jeste li našle ono po što sam vas slao?"

Riječ „ono“ je deiksa. Također se na ovaj način prikriva o čemu se točno radi jer se konkretno ne spominje po što su dotične išle.

„Zašto niste papak uzele u Louis Vuittonu?“

Papak je riječ koja odiše žargonskim rječnikom, a koristio ju je Milan Bandić. Ovo je odraz kolokvijalnog stila izražavanja.

“Koliki mi je budžet rođendanski, da znam? Čekam vas, ništa bez vas, bar dok ne dobijem korporativnu karticu”.

U drugom dijelu rečenice vidljivo je obraćanje s dozom dodvoravanja. Korporativna kartica je termin koji se koristi u administrativnom stilu izražavanja.

“Šefe, odlučile. Može Makarska sutra. Čujemo se. Rodica još uvijek ne može vjerovati za posao. Hvala na svemu do neba. Pusa”.

Šefe je hipokoristik, obraća mu se nadimkom što znači da je između njih postojao neka bliža suradnja. Riječ Pusa na kraju rečenice je oblik pozdrava koji upućujemo nekome s kime imamo blizak odnos.

Iz afere Agram razotkriven je još jedan dio telefonskih razgovora između bivšeg gradonačelnika Milana Bandića i tadašnjeg pročelnika stručne službe gradonačelnika Vidoje Buluma. Iz snimki se može čuti kako se dogovaraju nezakonita zapošljavanja, u ovom slučaju zapošljavanje na radno mjesto koje niti ne postoji. Milan Bandić koristio se vulgarnim izrazima nakon što je saznao da se zaposlenici koja dolazi iz njegove obitelji nisu poboljšali radni uvjeti.

"Jel ti znaš gdje je ona? Sad će doći k meni s rješenjem i istim bodom kao kada je kuhala kavu. Vido, radite posao preko k..."

Riječ „jel“ je kolokvijalni stil. Ona je deiksa, ne daje nam se puno informacija o kome se radi. U zadnjoj rečenici koriste se vulgarne riječi koje su cenzurirane točkicama.

"Jel ti znaš tko je ta mala? To je dijete iz moje familije. Ona je dijete mog rođaka koji je bio u Tigrovima i jedva je živu glavu izvukao. Budi malo čovjek! Imate li vi srca? Osjećate li vi ovu zemlju? Imaš li imalo poštovanja prema gradonačelniku? Što je ona dobila? K...od ovce! I to zahvaljujući vama koje boli k...! Kamen bi proplakao Vido!"

Riječ „jel“ je kolokvijalni stil. „Jedva je živu glavu izvukao“ je frazem. Rečenica „Osjećate li vi ovu zemlju?“ je metaforička, a riječ ovu je deiksa. „Imaš li imalo poštovanja prema gradonačelniku?“ pokazuje da je Milan Bandić sebe držao visoko, odnosno on je bio Čovjek Vlasti i tražio je da ga i drugi gledaju kao nekoga koga se treba isključivo poštovati. U zadnjim rečenicama spominju se vulgarne riječi koje su cenzurirane točkicama. „Kamen bi proplakao“ je frazem.

"Ne j...po tavanu! Da imaš srca, ispričao bi se malo! Vi i dragi Bog biste trebali čuvati Bandića, a vi ga želite uništiti. Malu Mikicu ste zeznuli za bodove i za 10 minuta da ste s rješenjem kod mene".

Prvi dio rečenice cenzuriran je zbog korištenja vulgarizama. „Da imaš srca“ je frazem koji bi u prijevodu bio da imaš imalo morala uputio bi svoje isprike dotičnoj. U zadnjoj rečenici vidljiva je naredba u kojoj će Čovjek Vlasti, odnosno Milan Bandić procijeniti situaciju.

U moru telefonskih snimku našla se i snimka jednih od aktera afere Agram, Ivana Tolića, Slobodana Ljubičića i Miljenka Benke u kojima se nezakonito dogovaralo radno mjesto za Stjepana Benku, sina Miljenka Benke.

“Očistio sam sat, ali se može skužiti da je nošen. Uzeli smo manžete, kravatu Croatu i viski, to je sve dovoljno za dar za zaposlenje. Ne moramo još davati i sat, pogotovo što je nošen. Radije ću mu naknadno kupiti na prvoj plaći novu uru”.

Riječ „skužiti“ je kolokvijalni stil. „Uzeli smo nanžete, kravatu Croatu i viski, to je sve dovoljno za dar za zaposlenje“ je formalno izražavanje. Riječ „uru“ je dijalektna.

“Pogledao sam satove. Ima ih za 500 kuna, a oni koji nešto valjaju su za minimalno 800 kuna. Daj mu ovo što sad imaš, a onda ću mu kupiti na prvoj plaći. Ima Nautica za 1100 kuna kakav je tebi kupio Lopac”.

Riječ „ovo“ je deiksa. U ostalim rečenicama vodi se formalan razgovor u kojima se procjenjuje poklon vrijedan zadobivene usluge.

“Ma ne, znaju oni koliko košta to radno mjesto. Radije ćemo za 1100 kuna kupiti nego da se dovedemo u neugodnu situaciju. Reći će - pogledaj što su mi kupili, a na kakvo radno mjesto sam ga stavio”.

Riječ „oni“ je deiksa u kojoj se konkretno ne spominje o kome se radi. Dakle, naglašena je tajnovitost koju znaju samo akteri. Ovdje se jasno vidi da je pomiješana poslovna i privatna suradnja zbog čega ovdje dolazi do sukoba interesa i zlouporabe pozicije.

3.6.1. Reakcije hrvatske javnosti na aferu Agram

Kakva smo mi lopovska država svi krivi a najveći lopov poslije pokojnog banditosa oslobođen. Bože dragi smiluj nam se. Onda imajmo povjerenja u pravosuđe dno dna.

Organizacija Prosjaci i sinovi vodilla Zagreb jasno je ko dan ali malo je pretjerano ove suditi za ustup službenih auta. Pravosuđe pogubljeno.

Tolika afera na kraju završila sa presudom o nezakonitom korištenju gradskih automobila.

Bog mu da pokoj bar je servisira "postene dame" iako mi(narod) sve to placa.

Lako je biti galantan sa tuđom lovom!

Gadi mi se više taj nepotizam, to uhljebljivanje i ušupkivanje. Ovakve stvari i ponašanje prelaze sve moguće mjere.

3.6.2. Reakcije hrvatskih političara na aferu Agram

„Vidi se da je to sve skupa jedna velika papazjanija, koja je poslužila kao politički obračun sa gradonačelnikom. Smatram da je 95% onoga što se stavlja na teret politički motivirano, a 5% nije.“ – Slavko Kojić

„Duljina suđenja u slučaju Agram demotivirajuća je za borbu protiv korupcije u Hrvatskoj. Vidimo da su se i gradskim novcem i karticama kupovali privatni darovi i putovanja, no, dobro je što mogu reći da je s takvim politikama u Gradu Zagrebu, nasreću, gotovo. A hoće li pravda sustići one koji su u prošlom sustavu radili na štetu grada i građana, ja mislim da hoće.“ – Ivana Kekin

3.7. Afera Janaf

Afera koja je izašla na vidjelo 2020. godine, a u ovu su aferu uključeni bivši direktor Janafa, Dragan Kovačević, poduzetnik i vlasnik tvrtke „Elektrocentar Petek“ Krešo Petek, bivši direktor sigurnosti u Janafu, Vlado Zorić, direktor Janafova transporta nafte Vladimir Vrbanc i poduzetnici Vatroslav Sablić, Ivan Širić te Edo Seifried. Optuženike se tereti za davanje i primanje mita, nezakonitog pogodovanja te pomaganja i poticanja na nezakonito pogodovanje.

Povodom afere Janaf, istražitelji su razotkrili i SMS poruke između Dragana Kovačevića i njegove kćeri u kojoj Kovačević nudi kćeri automobil po želji. No, osim kćeri, povlastice je već dobio Kovačevićev sin koji je 2015. godine koristio skupocjeni automobil čiji je najam plaćala tvrtka Cefis. Za prikriivanje dokaza, Kovačević je svoj mobilni uređaj bacio u rijeku Savu. Osim plaćanja najma za automobil tvrtka Cefis je Kovačeviću platila i stan u Splitu.

„Zašto želiš Alfu? Pa mogla si uzeti Mercedes!“

Iz ove rečenice možemo iščitati da Kovačević poziva kćer na puno luksuzniji automobil. Radi se o kolokvijalnom načinu izražavanja.

„Samo delaj i ne zatvaraj pogled prema moru“

Riječ „delaj“ je dijalektna i odražava kolokvijalni stil. „Ne zatvaraj pogled prema moru“ je metaforička rečenica koja u prijevodu govori da se ne sagradi zid koji će zagradi pogled prema moru.

3.7.1. Reakcije hrvatskih političara na aferu Janaf

„Ne mogu shvatiti da to nije prekinuto u onom trenutku kada je praćenjem ustanovljeno da netko nekome daje dva milijuna kuna. Tu je kraj priče, imaš predmet, imaš materijalni dokaz. To je nešto što bi mene zanimalo.“ – Zoran Milanović

„Mislim da je dao jako lošu sliku o sebi i način na koji je govorio pokazatelj je da on ne vidi baš ništa loše u onome što je radio.“ - Peđa Grbin

„Moramo vjerovati u pravnu državu i nadati se da će se istina otkriti, ali svakako ostaje gorak okus oko toga.“ - Igor Peternel

„Vladajući kažu da je sa sustavom sve u redu, ja tvrdim da nije, ustrajem na istraživanju svih nepravilnosti koje se vežu za ovaj slučaj, ne Janaf, nego Dragana Kovačevića i njegovih jataka, pomagača i polaznika famoznog kluba.“ - Dalija Orešković

3.7.2. Reakcija hrvatske javnosti na aferu Janaf

„Ništa se gosp, kovačeviću neće dogoditi.....i prije njega i poslije njega nitko ni za što nije kriv....neka malo odmori u Remetincu sve će to u zaborav...Ovo je LIJEPA VAŠA...“

„Eto, institucije su odradile svoj posao i sve je završeno. Čeka se zastara i tako to ide u ovoj tako zvanoj državi. Super sistem.“

„Dobit će uvjetno, a momak koji je opljačkao pekara za burek će dobit deset godina zatvora.“

4. Funkcionalni stilovi hrvatskoga standardnog jezika

Hrvatski jezik je kao i drugi standardni jezici satkan od pisanog i govornog dijela. „Standardni je naime jezik polifunkcionalan. On funkcionira na onoliko načina koliko je društvu (koje se njime služi) potrebno. Na jedan naime način funkcionira u znanosti, na drugi u administraciji, na treći u novinarstvu i publicistici, na četvrti u umjetničkoj književnosti i na peti u svakodnevnome razgovoru“ (Silić i Pranjković, 2005).

4.1. SMS komunikacija

Pojava mobilnih uređaja bila je prijelomna točka u svakodnevnoj komunikaciji. John McWhorter, američki lingvist, smatra da je jezik SMS poruka oblik govornoga jezika. Po njemu, govornici prilikom pisanja SMS poruka pišu onako kako bi se verbalno izrazili, pa tako takav jezik naziva prstovnim govorom (engl. Fingered speech). Tako je dakle, SMS kombinacija govorenoga i pisanoga jezika.

Tijekom verbalnog izražavanja gestikulacija i emocija su te koje prate govor, dok se u pisanom obliku koriste sredstva poput emotikona koji najbolje opisuju reakciju koja se slaže uz to što je osoba htjela prenijeti. „Emotikoni su tipkovnički znakovi koji predstavljaju facijalnu ekspresiju, tj. Sugeriraju govornikove stavove, raspoloženja ili emocije, a obično se rabe u računalnoj komunikaciji“ (Karlić, 2015).

Prema Gilianu Brownu i Georgu Yuleu, za SMS poruke karakteristična su obilježja siromašnog leksika i slabije strukturne organizacije, izostanak pojedinih gramatičkih oblika i drugih jezičnih elemenata tipičnih za pisani jezik, organizacija diskursa u manjim i jednostavnim cjelinama te čest izostanak S+P organizacije rečenice.

Ljudima je znatno olakšan pristup davanja i primanja informacija, no, učestalim korištenjem nove tehnologije razvijena je jedna nova vrsta komuniciranja i jedan novi stil pisanja. „Prema Crystalu, jezik SMS poruka posjeduje nekoliko distinktivnih obilježja u odnosu na druge oblike pisanoga jezika: upotreba logograma i piktograma; upotreba inicijala i skraćenica te ispuštanje slova i drugi oblici nestandardnoga pisanja“ (Karlić, 2015).

4.1.1. Lažirani SMS-ovi

Pored pravih SMS afera, znale su se pojaviti i lažirane SMS afere koje su odjeknule u javnosti, a demantirane su nakon detaljne istrage. Pitanje je zašto bi netko lažirao i plasirao lažirane SMS poruke, no, vjerojatno se tu radi o političkoj borbi u kojoj se htjela narušiti nečija reputacija ili je cilj bio novim aferama prikriti prave SMS afere i staviti u prvi plan lažne vijesti odnosno lažirane SMS afere. Primjerice, poznati slučajevi ovakvih SMS afera su kada je Franjo Varga koji je nepravomoćno osuđen za aferu SMS, pomagao Ivici Todoriću i Zdravku Mamiću.

4.1.2. Emotivnost i intimizacija u SMS komunikaciji

U pisanom načinu izražavanja, posebice u SMS komunikaciji izražavamo osjećaj bliskosti i simpatije prema nekom koristeći nadimke ili određene emotikone. Analizirajući nečije poruke možemo zaključiti radi li se službenoj komunikaciji ili se tu provlači uspostavljanje prisnosti. U aferi Texting, u zajedničkim porukama Ivana Turudića i Josipe Pleslić (nekadašnja Rimac) vidljivo je izražavanje emocija isprepletено poslovnom suradnjom.

4.1.3. Tajnost u SMS komunikaciji

U SMS komunikaciji može doći i do šifriranja odnosno kriptiranja neke riječi ili neke ključne osobe. I upravo, kada to procuri u javnost, tajne poruke s tajnim kodovima još više bacaju sumnju na radnje između osoba koje su uključene u razgovor. Primjerice, u aferi Hrvatskih šuma, u SMS porukama Krunoslava Jakupčića i Marka Milića vidljivo je skrivanje osobe koja nije direktno uključena u razgovor, ali je oni kroz šifriranje ipak spominju i tako otkrivaju njenu ulogu.

Ono što je u SMS komunikaciji prikriveno šiframa, u javnoj komunikaciji to se očituje kroz šaputanje u kojima govornici i sugovornici prikrivaju usta kako se ne bi moglo iščitati s usana o čemu razgovaraju. To nas automatski asocira kao da se tu priča o nečemu što drugi uopće ne smiju znati što otvara prostor za sumnju.

4.2. Skraćenice ili kratice

Kratice datiraju još iz rimskog doba, a upravo su najstarije kratice pronađene u kamenim natpisima gdje su ih uklesali. U pismu se skraćena riječ sastavi ili izostavi, a kratice se najviše koriste u tekstovima administrativnoga i znanstvenog stila.

Kratice danas koristimo i vidimo u SMS komunikaciji gdje korisnici koristeći kraticu „štede“ svoje vrijeme ili jednostavno koriste kraticu koja može predstavljati neku šifru poput inicijala ili specifičnih nadimaka koju znaju samo osobe koje sudjeluju u razmjenjivanju poruka. U aferi AP, u WhatsApp porukama Gabrijele Žalac i Josipe Pleslić (nekadašnja Rimac) možemo uočiti korištenje inicijala koje su ispale istovremeno i kratice i prikrivanje treće osobe.

4.3. Omaška

Omaška ili frojdska greška je usmeno izgovaranje pogrešne riječi ili rečenice ili pismeno izražavanje bez prethodnog razmatranja, a najčešće u trenutku kada nismo u potpunosti koncentrirani i kada smo umorni. Upravo je to prema Sigmundu Freudu povezano s našom nutrinom odnosno našom podsvijesti. Ponekad se dogodi da osoba tako reći „izda“ samu sebe jer je izgovorila ili napisala nešto što je duboko potisnula u sebi.

Ovakvi se lapsusi, dakle, pojavljuju iznenada, kada nešto što nije u potpunosti pod našom kontrolom izlazi na vidjelo. Osim govornih lapsusa, ovakvi se lapsusi događaju i u pismenom obliku, a tome posebno pridonosi činjenica da su nam poruke s drugim ljudima nonšalantne, brze i nepromišljene.

Stoga, kako u pismenoj komunikaciji s drugim ljudima s kojima smo bliski nema pravila, kada se dogodi da takve poruke procure u javnost događa se sudar privatnog i javnog jer u javnosti postoje određena pravila kojih se treba pridržavati te nam zato bude nejasno kada vidimo da se ista osoba izražava s jedne strane stručno, a s druge strane ima ulični stil komuniciranja. Zbog opuštenog i jednostavnog komuniciranja putem poruka često zaboravimo na posljedice jer mislimo kako nas nitko ne čuje i ne vidi, a osim toga ne dobivamo nikakvu reakciju od ljudi.

4.3.1. Omaška i nehotičnost

Omašku možemo na neki način i u ovom slučaju staviti u kategoriju SMS komunikacije gdje se „nije pripazilo“ o čemu se piše. „Ne treba ipak zaboraviti ni to da je granica između javne i privatne komunikacije i u teorijskom smislu prilično krhka, a u političko- pravnoj praksi mnogih država i društava ona je i „pomična“, tako da se i kanali privatnog saobraćanja mogu, pod određenim okolnostima, pretvoriti u javne“ (Pupovac, 1990).

Nije tajna da su osobe iz javnog života pod povećalom javnosti, što znači da se prati i osluškuje svaki njihov korak. Kad im se slučajno dogodi da u javnosti kažu nešto što ne misle, automatski se ispravljaju, no, u SMS komunikaciji još su opušteniji pa si daju oduška da kažu sve što zapravo misle, ne ispravljajući se ni pred kim.

„Privatna je komunikacija u pravilu interpersonalna i prvenstveno se odvija posredstvom verbalnog repertoara komunikacijskih sredstava“ (Pupovac, 1990). Zbog toga su SMS poruke autentične i metaforički skidaju maske jer se razotkrilo nekog tko se nije činio takav. To također javnosti bude skandalozno pored toga što je taj netko radio.

4.4. Antiteza (mi- oni ideologija)

Antiteza je stilski figura misli koja se zasniva na suprotnosti odnosno opreci. Njezino ime doslovno znači „suprotno“, a najčešće se upotrebljava prilikom naglašavanja nekog koncepta, ideje ili zaključka. Antiteza se dijeli na dvije vrste, oksimoron (stilski figura koja spada u skupinu jezičnih figura i figura misli te slavensku antitezu (vrsta poredbe karakteristična za velik broj hrvatskih narodnih, epskih pjesama).

U navedenim primjerima, antiteza je uočljiva u aferi AP, odnosno u razmijenjenim porukama Gabrijele Žalac i Josipe Pleslić (nekadašnja Rimac) korištenjem mi- oni ideologije. Iz poruka se vidi da se mi- oni ideologija koristila u kontekstu u kojoj su na jednoj strani žene, a na drugoj muškarci.

5. GOVOR VLASTI

5.1. Administrativno - poslovni stil

Administrativno - poslovni stil je strukturiran stil izražavanja, a najviše ga možemo prepoznati po osobinama kao što su jasnoća, činjeničnost, sažetost, imperativnost, potpunost, ujednačenost, terminološkičnost, klišeiziranost te ideologizacija odnosno jezični ideologemi. „Administrativno – poslovni stil obuhvaća govor ureda, govor industrije, govor trgovine, govor politike, govor vojske i govor reklame. Većim je dijelom nominalan (nominalan je onda kad u njemu bitnu ulogu ima „predmet“, tj. Imenica), a manjim dijelom verbalan (verbalan je onda kad u njemu bitnu ulogu ima „radnja“, tj. Glagol)“ (Silić i Pranjković, 2005).

Pleonazam je najkarakterističniji dio administrativno – poslovnog stila. „Pleonazam je izražavanje istoga sadržaja dvjema ili s više riječi“ (Silić i Pranjković, 2005).

Administrativno - poslovni stil najčešće ćemo vidjeti u Zakonskim propisima te u službenoj komunikaciji. Ono što svakako ne spada u administrativno - poslovni stil su leksici, žargonizmi, stilske figure, frazemi, umanjnice i uvećanice, hipokoristici te vulgarizmi.

Primjeri:

„Vidim da su i ovi u javnoj nabavi išli kontra“

„Kad bi oni mogli kombinirat procese kao mi, u državi bi bilo blagostanje“

„Ne ignoriram te, no moraš znati da banke nisu tako brze kada su u pitanju stotine milijuna eura“

„Radosti treba mi pravilnik o radu povjerenstva za sprječavanje sukoba interesa ako možeš doc do njega“

"Evo bistrim zakon o sprječavanju sukoba interesa"

Neka napišu ŽALBU Upravi HŠ (da su krivo ispunili zahtjev itd) Pozdrav."

Čekam vas, ništa bez vas, bar dok ne dobijem korporativnu karticu”.

5.2. Čovjek Vlasti

Čovjek Vlasti je osoba koja je autoritet, osoba koja samu sebe smatra glavnom i nedodirljivom, stoga joj se zbog njenog čvrstog stava i drugi dodvoravaju. Takva osoba jača je od mase jer zna da je njena riječ zadnja. „Doista je izricanje riječi obično jedan, ili čak najvažniji, vodeći događaj u izvedbi čina (klađenja ili čega god), kojega je izvedba ujedno i cilj iskaza, ali daleko od toga da je to obično, ako i uopće, jedino nužno a da bi se čin smatrao izvedenim“ (Austin, 2014).

U navedenim primjerima, jasno se vidi da je Milan Bandić sebe smatrao čovjekom Vlasti jer nije dao da mu itko drugi išta kaže i sam je donosio sve odluke. „Egzercitiv je donošenje odluke u korist ili protiv nekog tijeka radnje ili njegov zagovor. Njihove posljedice mogu biti takve da su drugi „primorani“ ili da im je „dopušteno“, odnosno „nije dopušteno“ izvršiti neke činove“ (Austin, 2014).

Postaje li se čovjek Vlasti ili je čovjek Vlasti netko tko je predodređen da vodi glavnu riječ i tko će bez obzira na okolnosti naći svoj put? Čovjek Vlasti radi stvari prema svom unutarnjem kompasu, što znači da se njegova perspektiva neće slagati s perspektivom javnosti. Dakle, nečije poimanje dobrog djela za nekog će biti prikrivanje loše namjere. „Milan Bandić tijekom godina izgradio je prepoznatljivu populističku retoriku. On postaje taj koji govori sve što građani žele čuti, onaj koji detektira probleme s kojima se susreću i sebe predstavlja kao spasitelja koji jedini može pomoći „malom čovjeku“ (Kišiček, 2018).

Primjerice, u aferi Štandovi, Milan Bandić je kao čovjek Vlasti rekao Ivici Lovriću što treba izvršiti, no, on je to napravio onako kako je on smatrao da je to najbolje. To ne znači da je njegova odluka ujedno bila ispravna. „Imperativ“ može biti naredba, odobrenje, zahtjev, molba, preklinjanje, prijedlog, preporuka, upozorenje („Idi pa vidi“), ili može izražavati uvjet, ili dopuštenje, ili definiciju („Neka...“) itd“ (Austin, 2014).

Riječi su moćne i njihov je utjecaj puno veći i jači nego što smatramo. Riječi imaju svoju težinu, stoga je dovoljna riječ da se stvari pokrenu. „Što više tvrdnju promatramo kao čin govora (izvan kojeg su druge logičke konstrukcije), a manje kao rečenicu (ili sud), to više sve skupa proučavamo kao čin“ (Austin, 2014).

6. RAZGOVORNI ILI KOLOKVIJALNI STIL

„Razgovorni je stil stil svakodneвне (najčešće usmene) komunikacije“ (Silić i Pranjković, 2005). Prepoznatljiv je po učestaloj uporabi prvoga i drugoga lica, poštapalicama, ležernosti u komunikaciji, nepripremljenosti, neusiljenosti, neslužbenosti te jednostavnosti. Ono što kolokvijalni stil sadržava su uzvici i druga izražajna sredstva te leksikon koji se brzo mijenja.

Razgovorni ili kolokvijalni stil je suprotan administrativnom stilu i za razliku od njega govornik ne bira riječi već se izražava na vrlo prirodan način. „Razgovornomu je stilu svojstven pogrdan, uvredljiv, nepristojan, grub, omalovažavajući način komuniciranja“ (Silić i Pranjković, 2005). Također, u razgovorni stil spadaju vulgariizmi, sleng, dijalekt, idiomi i drugi neformalni izrazi.

„Doziranje s kolokvijalnim izrazima pridonosi identifikaciji s publikom, ali ne pretjeruje i ne snižava visok stil (karakterističan za epideiktičke govore) na onaj niži, razgovorni“ (Kišiček, 2018).

„Brojni su hrvatski političari govornički nedovoljno educirani i nedovoljno svjesni da javni govor ima svoje zakonitosti i pravila i da pred govornika stavlja obavezu da govori bolje, ljepše, elegantnije, kulturnije i pametnije negoli kad razgovara u neformalnoj, privatnoj situaciji. I jednako su tako nesvjesni da svojim govorom ne predstavljaju samo sebe osobno već i stranku, instituciju (kao zastupnici predstavljaju i Hrvatski sabor), građane koji su ih birali i cijelu Hrvatsku. Jer ako oni, koji vode državu, komuniciraju vulgarnim, uličnim stilom, što očekivati od svih ostalih“ (Kišiček, 2018).

Primjeri:

„*Koji su to smradexi!*“

„*Vidim da su i ovi u javnoj nabavi išli **kontra**.*“

„*Bezveze.*“

„Lagano se svetiti za sva s**nja.“

"**Otet ćemo te od 6. do 9. kolovoza.**"

„Bit će nam super.“

"Evo **bistrim** zakon o sprječavanju sukoba interesa"

„Je l' OK.“

„Odreži ga“

„Ja u Time na **kafi.**“

"**Neka vas Ivan otpelja** u onaj centar gdje je državna opera i otidite gore u Louis Vuitton te si kupite po jednu broj 39 što vam paše, a ja ću to refundirati."

„Zašto niste papak uzele u Louis Vuittonu?“

6.1. Slang

Slang (engl. Sleng) je naziv za riječi koje se koriste u razgovornom ili kolokvijalnom stilu. Slang je igra riječima u kojoj klasične riječi dobivaju novo značenje (npr. trava> marihuana), premetanje slogova (cobra>braco), skraćivanjem riječi (faks> fakultet), sufiksacijom (diskač> disko klub), dijalektizmi (feštati>slaviti), posuđenice (frendica> prijateljica), ali i nove riječi (pljuga> cigareta).

6.2. Dijalekt

Dijalekt je naziv za govor određenog područja, a jezikoslovna disciplina koja proučava dijalekte naziva se dijalektologija. U skupinu dijalekata spadaju narječja koja dijelimo na tri kategorije, a to su štokavsko, kajkavsko i čakavsko.

6.3. Hipokoristici

Hipokoristici su imenice odmila, posebne tvorbene inačice općih ili vlastitih imenica kojima se izražava odnos bliskosti i nježnosti. Tvore se na tri načina (od temeljne riječi se uzima prvi slog i jedan ili dva suglasnika iza njega, zatim, da se na početni slog temeljne riječi doda koji suglasnik i posljednje, da se odbaci drugi ili puno rjeđe prvi dio riječi, obično složenoga vlastitoga imena).

6.4. Vulgarizmi

Vulgarizmi i psovke su nepristojni izrazi u govoru i jeziku. „Tema je psovke općenito zanemarena u jezikoslovnoj literaturi. Jednim dijelom za takvu situaciju imamo i razumijevanja: psovke su – u užem, gramatičkom smislu – „neobilježene“, a društvene ih norme k tome pozicioniraju vrlo nisko na ljestvici prihvatljivih/ poželjnih komunikacijskih aktivnosti“ (Badurina, 2021).

Iako u društvu nije prihvatljiva i poželjna, psovka se koristi i kao neka vrsta dodatka odnosno u žargonu gdje može uobličiti ono što osoba osjeća ili želi prenijeti sugovorniku, a da nije samo emocija ljutnje i bijesa.

„Psovka je prije svega govorni čin koji je uvijek uključen u komunikacijsku situaciju. Taj je čin najčešće izraz verbalne agresije koja može (a ne mora) biti usmjerena prema nekome ili nečemu. Psovka se većinom smatra nepristojnim u međuljudskoj komunikaciji jer često koristi vulgarne i opscene riječi, napada i vrijeđa, huli ili narušava socijalne tabue. (...) S druge strane često se psovka koristi kao poštapalica, većinom u neuglađenomu govoru, kao estetsko sredstvo, kao prijekor. Izgovorena psovka najčešće polazi od frustracije, gnjeva, mržnje ili čovjekove želje da se opusti, no može biti i oznaka pripadnosti nekoj socijalnoj grupi, slabog obrazovanja ili odgoja“ (Badurina, 2021).

Ono što možemo primijetiti iz telefonskog govora Milana Bandića upućenog prema Željki Markić je korištenje psovki u jednom seksističkom tonu. „Bludna je pak psovka ona u kojoj je sredstvo vrijeđanja uzeto (...) sa seksualnog područja i izražava neku nedozvoljenu, sramotnu upotrebu seksualnog“ (Badurina, 2021). Osim Milana Bandića iz afere Štandovi i afere Agram, vulgaran rječnik imala je i Gabrijela Žalac u aferi AP, koja prema svojoj javnoj, političkoj figuri nije djelovala kao netko tko se tako izražava.

Političari se ponekad zanesu pa javno kažu ono što ne bi smjeli reći, no, čak i s isprikom, možemo reći da pomalo naruše svoj imidž vulgarnim izražavanjem. „Vulgarnosti su u svakom slučaju neprihvatljive za javni govor. A ono što valja istaknuti, ono što mnogi političari trebaju naučiti da privatni i javni govor nisu isti“ (Kišiček, 2018).

6.4.1. Tabu teme u novinarstvu

Tabu je pojam koji označava nešto o čemu nije dozvoljeno i poželjno otvoreno i transparentno govoriti ili pisati. Tu obično spadaju osjetljive teme za koje se smatra da će uvrijediti neku određenu skupinu ljudi. Osim što za tabu teme nema mjesta u društvu, također se može primijetiti da se ista stvar događa i u medijima.

Mediji su tu da istražuju, pišu i prenose sve informacije, no, kod tabu tema dolazi do cenzuriranja. Cenzuriraju se sadržaji koji su uznemirujući i neprihvatljivi u društvu. Čitajući neki članak na portalu, vidljivo je kako su vulgarne riječi prekrivene zvjezdicama, a ako neka osoba izgovori vulgarnosti na televiziji ili radiju, čut ćemo zvuk koji prikriva tu vulgarnu riječ.

Primjerice, kada su mediji izvještavali o aferi AP, točnije kada je objavljena prepiska Gabrijele Žalac i Josipe Pleslić (nekadašnja Rimac) lako se može uočiti da su vulgarne riječi prekrivene zvjezdicama. Također, kada su mediji objavili aferu Štandovi u koju su bili uključeni Milan Bandić, Ivica Lovrić i Željka Markić, naslovi i prepiska u kojoj su se nalazili vulgarizmi cenzurirani su zvjezdicama ili točkicama.

6.5. Deiksa

Deiksa dolazi od grčke riječi koja znači pokazivanje ili ukazivanje. U jezikoslovnim raspravama spominje se deiksa sudionika u jezičnom priopćaju, društvena deiksa u izrazima govorne pristojnosti prema starijem i društveno višem sugovorniku, vremenska deiksa glagolskih oblika i vremenskih priloga te prostorna deiksa pokaznih zamjenica i njihovih priložnih izvedenica za bliže i daljnje predmete.

7. TEORIJA SKANDALA

Skandali su, nažalost, uobičajena pojava ne samo u Hrvatskoj, već diljem svijeta. Kombinacija politike i sukoba interesa rezultiraju raznim aferama koje nerijetko šokiraju javnost. Pod riječi skandali ili afere smatramo bilo što što iskače od okvira normalnog ponašanja, posebice na visokim funkcijama u državi.

Tu se najčešće radi o korupcijskim aferama ili seks skandalima. „Brzo pretraživanje globalne baze kao što je „Google News“ trenutno ukazuje na financijski skandal koji uključuje platformu za kriptovalute u Turskoj, skandal s drogom na fakultetu nogometa u Japanu, skandal prijave u kampanji Geerta Wildersa 2023. u Nizozemskoj, lobistički skandal nakon Konferencije Ujedinjenih naroda o klimi 2023. i korupcijski skandal u portugalskoj vladajućoj socijalističkoj stranci,, (Hendrik i Haller, 2023).

Nakon što procure u javnost, skandali obično u ljudima probude bijes, osuđivanje i zgražanje, no, unatoč tome, nakon nekog vremena ljudi na to zaborave i ponašaju se kao da se to nikad nije niti dogodilo. Je li moguće da ljudi zapravo brzo oprostite šokantne skandale ili ih je jednostavno briga jer su navikli da se takve stvari događaju u državi pa ih više to ni ne dotiče? „Zašto nešto podigne prašinu u jednom trenutku, a samo par godina kasnije čini se kao da nikoga ne smeta?“ (Hendrik i Haller, 2023)

Mediji imaju snažan utjecaj na to kako će nešto odjeknuti u javnosti. Učestalo izvještavanje i otkrivanje detalja povećava šansu da ljudima nešto postane skandal jer se to provlači kroz sve. Od velikih naslovnica u novinama do interneta preplavljenog tajnim slikama koje su postale javne ili privatnim porukama koje su sada svima vidljive.

„Općenito, unatoč digitalnim transformacijama načina javne komunikacije, skandali se događaju samo kada novinarstvo i mediji izvještavaju o skandalu kao prijestupu“ (Hendrik i Haller, 2023).

Skandali su, iako na prvu neprihvatljivi od strane javnosti, opet ih ta ista javnost prati i proučava. Skandali se uspoređuju s pričom u kojoj osim dramatične radnje ima i dobrih i loših likova, a to sve skupa je zabava za javnost.

„Razlog može biti taj što su skandali učinkovit oblik pričanja priče. Takve priče imaju središnju radnju, uvode, junake i zlikovce, žrtve i bijele vitezove, slijede pažljivo isceniranu

dramaturgiju s radnjama uspona i padova, i stoga su prenosivi, kao i emocionalno privlačni publici“ (Hendrik i Haller, 2023).

Nastanak i razotkrivanje skandala na političkoj sceni nije slučajan. Naime, skandali političara su odraz društvenog stanja u smislu da im se moglo stati na kraj, takve afere ne bi samo tako izbijale na površinu. „Skandali su poput povećala koje nam nudi uvid u dinamiku između javne komunikacije i društvene promjene“ (Hendrik i Haller, 2023).

Ono što skandal čini skandalom, drugim riječima, ono što je skandalozno je to da se ljudi kojima je poklonjeno povjerenje usude raditi nedopuštene i kaznene radnje. Prirodna reakcija ljudi na neku vrstu izdaje je ta da su u šoku, a nakon šoka obično slijede druge emocije poput ljutnje i frustracije. Skandalozno je sve što odstupa od moralnosti jer se kod ljudi podrazumijeva da se svi drže pravila pogotovo kad to ide u korist svih. Nečije istupanje, odnosno nečiji prijestup narušava sliku onoga što je javnost smatrala da je ispravno.

Posljedice političkih skandala snose akteri, ali i javnost. Iako javnost možda kroz neko vrijeme zaboravi na određeni skandal, posljedice obično traju godinama. Akterima političkih skandala karijera najčešće krene silaznom putanjom, makar i to ovisi o kakvom se skandalu radi. Skandali, dakle, nisu samo osobna sramota, već i sramota države. Jedino kome skandali idu u korist je oporba čiji rejting raste kada ovakve stvari izađu na vidjelo.

7.1. Jesu li skandali dobar PR?

Utvdili smo da skandali imaju negativnu stranu, odnosno da narušavaju imidž političara, ali i imidž države i društva, međutim, s druge strane svaka priča i svaka vijest daje medijski prostor čime političari i njegova stranka skupljaju bodove. „Politička javnost je dio javnosti nekog društva, kao što je to, na primjer, znanstvena, kulturna ili sportska“ (Pupovac, 1990).

Na prvu, očito je da oporba dobije „krila“ kada se dogodi kiks njihovih kolega, no, političar ili stranka koju zadesi neki skandal to može pretvoriti u politički spektakl jer se nakon pada vraćaju još jači. Postoji jedna izreka koja kaže, nije važno što se priča o tebi, sve dok se priča. Više skandala, više promoviranja.

8. ZAKLJUČAK

Analizirajući telefonske i SMS afere hrvatskih političara koje su nehotično izašle u javnost zaključila sam da odjek vijesti odnosno skandala najviše ovisi o medijskoj prezentaciji. Sve počinje i završava s medijima. Pojam javnog i privatnog se počeo miješati, a kada su u pitanju osobe iz javnog života, od njihove privatnosti radi se medijska priča, a ponekad i medijski spektakl.

9. LITERATURA

- 1) Austin, John Langshaw. (2014) *Kako djelovati riječima*. Zagreb: Disput.
- 2) Badurina, Lada (2021) *Od gramatike prema komunikaciji*. Zagreb: Hrvatska Sveučilišna naklada; Rijeka: Sveučilište u Rijeci, Filozofski fakultet.
- 3) Beck, Boris (2022) *Jednorog u virtualnoj šumi*. Zagreb: Leykam international.
- 4) Edelman, Murray (2003) *Konstrukcija političkog spektakla*. Zagreb: Politička kultura.
- 5) Kišiček, Gabrijela (2018) *Retorika i politika*. Zagreb: Naklada Jesenski i Turk.
- 6) Kryzan- Stanojević, Barbara (2013) *Javni jezik kao poligon jezičnih eksperimenata*. Zagreb: Srednja Europa.
- 7) Lamza- Posavec, Vesna (1995) *Javno mnijenje*. Zagreb: Alineja.
- 8) Magris, Claudio (2014) *I tajno i javno*. Zapešić: Fraktura.
- 9) Pavuna, Andro (2022) *Ugrožena privatnost; Preobrazba privatnosti kao posljedica razvoja tehnologije i novih sigurnosnih izazova*. Zagreb: Naklada Jesenski i Turk.
- 10) Profaca, Maja (2014) *Izmještanja*. Zagreb: Meandarmedia.
- 11) Pupovac, Milorad (1990) *Politička komunikacija*. Zagreb: „August Cesarec“.
- 12) Sennet, Richard (2015) *Nestanak javnog čovjeka*. Zagreb: Naklada Jesenski i Turk.
- 13) Silić, Josip i Pranjković, Ivo (2005) *Gramatika hrvatskoga jezika*. Zagreb: Školska knjiga.
- 14) Škiljan, Dubravko (2000) *Javni jezik*. Zagreb: Izdanja Antibarbarus.
- 15) Hendrik, Michael i Haller, Andre (2023) Introduction: Scandals in a global context. *Media studies* 14 (28): 1-10.
- 16) Ivanuš, Željana (2020) Studija slučaja 24sata: mjesto edukativnih tema u tabloidnom novinarstvu. *Medijska istraživanja: znanstveno- stručni časopis za novinarstvo i medije* 26 (1): 109-128. <https://hrcak.srce.hr/clanak/349035> Pristupljeno?
- 17) Karlić, Virna (2015) Konverzacijska implikatura u SMS diskursu. *Rasprave: Časopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje* 41 (1): 49-63. <https://hrcak.srce.hr/clanak/209332>
- 18) Enciklopedija.hr (2013) *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža. <https://www.enciklopedija.hr/clanak/slang>. Pristupljeno 03.lipnja 2024.

- 19) Enciklopedija.hr (2013) *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža. <https://www.enciklopedija.hr/clanak/kratica> Pristupljeno 03. lipnja 2024.
- 20) Enciklopedija.hr (2013) *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža. <https://www.enciklopedija.hr/clanak/hipokoristici> Pristupljeno 03. lipnja 2024.
- 21) Enciklopedija.hr (2013) *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža. <https://www.enciklopedija.hr/clanak/deiksa> Pristupljeno 03. lipnja 2024.
- 22) Hr.wikipedia.org (2022) *Wikipedia, slobodna enciklopedija*. <https://hr.wikipedia.org/wiki/Dijalekt> Pristupljeno 02. lipnja 2024.
- 23) Lektire.hr (2010) *Informativka d.o.o.* <https://www.lektire.hr/antiteza/> Pristupljeno 03. lipnja 2024.

10. SAŽETAK

Cilj ovog istraživanja bio je prikazati što se događa kada privatno postane javno odnosno kako javnost i mediji reagiraju na to. Curenjem informacija u javnost automatski se gubi privatnost, a akteri su protiv svoje volje otkrili djelić privatnosti. Detaljnom analizom mogle su se iščitati njihove skrivene namjere koje su se kosile s njihovom ulogom i predstavljanjem u javnosti. Ono što je također bitno je kako nečije privatne poruke i pozivi mogu postati skandal.

Ključne riječi: Javnost, privatnost, skandal, afera, mediji

11. SUMMARY

The goal of this research was to show what happens when the private becomes public, that is, how the public and the media react to it. By the leaking information to the public, privacy is automatically lost and the actors have revealed a piece of privacy against their will. Through a detailed analysis, their hidden intentions could be read which is conflicted with their role and presentation in public. What is also important is how someone's private messages and calls can become a scandal.

Keywords: Publicity, privacy, scandal, affair, media